

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FATİH EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
YALNIZLIK, BENLİK-SAYGISI VE YAKIN İLİŞİKLER
KURABİLME DÜZEYLERİNİN VE BU DÜZEYLER ARASINDAKİ
İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
54599

HATİCE ODACI

MAYIS - 1994
TRABZON

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FATİH EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
YALNIZLIK, BENLİK-SAYGISI VE YAKIN İLİŞİKLER
KURABİLME DÜZEYLERİNİN VE BU DÜZEYLER ARASINDAKİ
İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

HATİCE ODACI

Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde
"Bilim Uzmanı (Rehberlik ve Psikolojik Danışma)"
Ünvanının Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 31.05.1994

Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 17.06.1994

74599

Tez Danışmanı : Doç.Dr.Zafer GÖKÇAKAN

Jüri Üyesi : Prof.Dr.İsmail ÖZÇELİK

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr.Yaşar ÖZBAY

Enstitü Müdürü : Prof.Dr.Alaettin TANDOĞAN

MAYIS - 1994

TRABZON

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans programında yapılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık, benlik saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme gibi kişinin yaşamından aldığı tatminde önemli etkileri olan bu üç değişken ile ilgili düzeylerin belirlenmesine yönelik bu araştırmadan elde edilen bulguların, özellikle üniversitelerdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yönlendirilmesinde yararlı olacağı düşünülmektedir. Çalışmalarında yardımlarını esirgemeyen danışmanım değerli hocam Sayın Doç.Dr.Zafer GÖKÇAKAN'a ve UCLA Yalnızlık Ölçeği konusundaki yardımları için Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğretim üyesi Sayın Yrd.Doç.Dr.Ayhan DEMİR'e, ayrıca uygulamalar sırasında bana yardımcı olan fakültemizdeki hocalarıma ve öğrenci arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Mayıs 1994

Hatice ODACI

İÇİNDEKİLER

Önsöz	II
İçindekiler	III
Özet	VII
Summary	IX
Tablolar Listesi	XI

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YALNIZLIK, BENLİK SAYGISI VE YAKIN İLİŞKİLER İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR	1
1.1. Araştırmanın Amacı	7
1.2. Araştırmanın Önemi	8
1.3. Araştırmanın Varsayımı	9
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	9
1.5. Araştırmada Kullanılan Terimlerin Tanımları.....	10

İKİNCİ BÖLÜMÜ

2. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ LİTERATÜR	12
2.1. Kuramsal Yayınlar	12
2.1.1. Yurt Dışında Yapılmış Olan Araştırmalar	15
2.1.2. Türkiye'de Yapılmış Olan Araştırmalar	21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	23
3.1. Araştırma Yöntemi	23
3.2. Araştırma Grubu	23
3.3. Araştırmanın Örneklem Grubu	24
3.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	28
3.4.1. UCLA Yalnızlık Ölçeği Hakkında Genel Bilgiler .	28
3.4.1.1. Orijinal UCLA Yalnızlık Ölçeği	28

3.4.1.2. Orijinal UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Güvenirliği	29
3.4.1.3. Orijinal UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerliliği	29
3.4.1.4. Ülkemizde UCLA Yalnızlık Ölçeği Üzerinde Yapılan Çalışmalar	30
3.4.1.5. Çeviri Çalışması.....	30
3.4.1.6. Güvenirlik Çalışmaları	31
3.4.1.7. Geçerlik Çalışmaları	31
3.4.2. Kişisel Yönelim Envanteri Hakkında Genel Bilgiler ...	32
3.5. Araştırmada Kullanılan Veri Çözümleme Teknikleri	35
3.6. Araştırma Takvimi ve Maliyet	36

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI	37
4.1. Öğrencilerin Yalnızlık Düzeylerinin Belirlenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	37
4.2. Öğrencilerin Benlik-Saygısı Düzeylerinin Belirlenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	38
4.3. Öğrencilerin Yakın İlişikler Kurabilme Düzeylerinin Belirlenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	40
4.4.1. Kız ve Erkek Öğrencilerin Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki Farkın Aranması İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	41
4.4.2. Kız ve Erkek Öğrencilerin Benlik-Saygısı Düzeyleri Arasındaki Farkın Aranması İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	42
4.4.3. Kız ve Erkek Öğrencilerin Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Düzeyleri Arasındaki Farkın Aranması İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	43
4.5.1. Yalnızlık Düzeyi Açısından Bölümler Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	44

4.5.2. Benlik-Saygısı Açısından Bölümler Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	46
4.5.3. Başkaları ile Yakınlık Kurabilme Açısından Bölümler Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	47
4.6.1. Yalnızlık Düzeyi Açısından Anabilim Dalları Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	48
4.6.2. Benlik-Saygısı Düzeyi Açısından Anabilim Dalları Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	50
4.6.3. Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Düzeyi Açısından Anabilim Dalları Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar ..	51
4.7.1. Yalnızlık Düzeyi Açısından Sınıflar Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	53
4.7.2. Benlik-Saygısı Açısından Sınıflar Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	54
4.7.3. Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Açısından Sınıflar Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	55
4.8. Yalnızlık, Benlik-Saygısı ve Yakın İlişkiler Kurma Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	56
4.8.1. Yalnızlık ve Benlik-Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar ..	56
4.8.2. Benlik-Saygısı İle Yakın İlişkiler Kurma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	57
4.8.3. Yalnızlık İle Yakın İlişkiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar ..	59
ARAŞTIRMANIN YARGILARI	61

ARAŞTIRMANIN ÖNERİLERİ	63
YARARLANILAN KAYNAKLAR	65
EK-1 (UCLA YALNIZLIK ÖLÇEĞİ)	68
EK-2 (KİŞİSEL YÖNELİM ENVANTERİ- BENLİK-SAYGISI VE BAŞKALARI İLE YAKINLIK KURABİLME ALT TESTLERİ)	71
ÖZGEÇMİŞ	79

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin yalnızlık, benlik saygısı ve başkaları ile yakın ilişkiler kurabilme düzeylerinin ve bu düzeyler arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu ana amacın yanında, cinsiyet, okunulan bölüm, anabilim dalı ve sınıf gibi değişkenlerin incelenen konuya etkileri de araştırılmıştır.

Araştırma; Fakülte'nin Fen Bilimleri Eğitimi, Sosyal Bilimler Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, Eğitim Bilimleri Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor, Müzik Eğitimi, Sınıf Öğretmenliği ve Resim-iş Eğitimi Bölümlerinden oranlı eleman örnekleme yöntemi olan Tabakalı Tesadüfi Örnekleme Tekniği (Stratified Random Sampling) ile seçilen 250 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Tanımlayıcı yöntemin kullanıldığı bu araştırma bir okul surveyi (alan taraması) biçiminde olup, veriler UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Shostrom'un Kişisel Yönelim Envanterinin "Benliğe Saygı" ve "Bşkaları ile Yakınlık Kurabilme" alt testleri ile toplanmıştır. Elde edilen veriler, çeşitli değişkenlere göre t-testi, Varyans analizi, Ki-Kare (χ^2) ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu teknikleri kullanılarak incelenmiştir.

Tüm kız öğrencilerden % 52.08'inin, tüm erkek öğrencilerden ise % 46.75'inin, toplam 250 öğrenciden % 48.8'inin yalnızlıktan yakındıkları görülmüş ve tüm öğrencilerin yaklaşık yarısının yalnız oldukları bulunmuştur.

Tüm kız öğrencilerden % 38.95'inin, tüm erkek öğrencilerden ise % 41.30'unun, toplam 250 öğrenciden % 40.4'ünün benlik saygılarının düşük olduğu bulunmuştur.

Tüm kız öğrencilerden % 27.65'inin, tüm erkek öğrencilerden ise % 48.71'inin, toplam 250 öğrenciden % 40.8'inin başkaları ile yakın ilişki kurmadıkları bulunmuştur. Yapılan istatistik analizler, kız ve erkek öğrenciler arasında sadece yakın ilişkiler kurma düzeyi açısından ve kızlar lehine anlamlı bir fark olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Okunulan bölüm, anabilim dalı ve sınıflara göre yapılan incelemeler; hem bölümler, hem anabilim dalları ve hem de sınıflar arasındaki yalnızlık, benlik saygısı ve başkaları ile yakın ilişkiler kurma düzeyleri açısından anlamlı farklılıklar olmadığını göstermiştir.

Bu üç değişken arası ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve Ki-Kare (χ^2) teknikleri ile araştırılmıştır. Sonuçlar; benlik saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme arasında pozitif, yalnızlık ve benlik saygısı arasında da negatif olmak üzere ilişki olduğunu göstermiştir.

SUMMARY

The purpose of this study was to investigate the loneliness, self-respect and close relationships levels of students going on their education at Fatih Faculty of Education of Black Sea Technical University and to determine the relations among these variables. In addition to this main aim, the effects of some variables such as sex, type of educational program and grade level on loneliness, self-respect and close relationships level of the students were examined.

This study was conducted on 250 students from all the eight departments of Fatih Education Faculty were selected by means of the method of stratified random sampling.

Data of this study was collected by using UCLA Loneliness Scale, Self-respect and Close relationship subscales of Shostrom Personal Orientation Inventory. Statistical procedures such as T-test, Analysis of Variance, Chi Square and Pearson Product Moment Correlational were used to analyze the data of this study.

Results of this study indicated that 52.08 % of female students, 46.75 % of male students and 48.8 % of totaly 250 students had high level of loneliness.

Findings also showed that 38.95 % of female students, 41.30 % of male students and 40.4 % of totaly 250 students scored low on self-respect subscale.

Moreover, 27.65 % of female students, 48.71 % of male students and 40.8 % of 250 students had low score on close relationships subscale. Statistical analysis also revealed that there was only a significant differences in scores of close relationship between female and male students ($p < 0.05$).

No significant differences were found in loneliness, self-respect and close relationships levels of the students according to type of education and grade level ($p > 0.05$).

Pearson Product Moment Correlation and Chi Square results showed that there was a positive relation between self-respect and close relationship and a negative relation between loneliness and self-respect.

TABLULAR LİSTESİ

<u>TABLO NO</u>	<u>TABLO ADI</u>	<u>SAYFA NO</u>
Tablo 1	Evrene Giren Öğrencilerin Anabilim Dallarına ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	24
Tablo 2	Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Anabilim Dalları, Sınıfları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	27
Tablo 3	Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Sayılarına Göre Yalnızlık Düzeyleri	38
Tablo 4	Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Sayılarına Göre Benlik-Saygısı Düzeyleri	39
Tablo 5	Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Sayılarına Göre Başkaları ile Yakın İlişkiler Kurabilme Düzeyleri	40
Tablo 6	Kız ve Erkek Öğrencilerin Yalnızlık Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri İle Önemlilik Derecesi	41
Tablo 7	Kız ve Erkek Öğrencilerin Benlik-Saygısı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri ile Önemlilik Derecesi	42
Tablo 8	Kız ve Erkek Öğrencilerin Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Puanlarının Ortalaması, Standart Kaymaları ve t Değeri İle Önemlilik Derecesi	43
Tablo 9	Farklı Bölümlerde Okuyan Öğrencilerin Yalnızlık Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi	45
Tablo 10	Farklı Bölümlerde Okuyan Öğrencilerin Benlik-Saygısı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi	46
Tablo 11	Farklı Bölümlerde Okuyan Öğrencilerin Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi	48
Tablo 12	Farklı Anabilim Dallarında Okuyan Öğrencilerin Yalnızlık Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F değeri İle Önemlilik Derecesi	49

Tablo 13	Farklı Anabilim Dallarında Okuyan Öğrencilerin Benlik-aygısı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi	51
Tablo 14	Farklı Anabilim Dallarında Okuyan Öğrencilerin Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi	52
Tablo 15	I., II., III., IV. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Yalnızlık Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi	53
Tablo 16	I., II., III., IV. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Benlik-Saygısı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi	54
Tablo 17	I., II., III., IV. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi	55
Tablo 18	Öğrencilerin Yalnızlık ve Benlik-Saygısı Düzeylerine Göre Dağılımları	57
Tablo 19	Öğrencilerin Benlik-saygısı ve Yakın İlişkiler Kurma Düzeylerine Göre Dağılımları	58
Tablo 20	Öğrencilerin Yalnızlık ve Yakın İlişkiler Kurma Düzeylerine Göre Dağılımları	59

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YALNIZLIK, BENLİK SAYGISI VE YAKIN İLİŞKİLER İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Sosyal bir varlık olan insan, sürekli etkileşimde olduğu fiziksel ve sosyal çevresi içinde doğar ve yaşar. Bu çevrenin kişinin duygu, düşünce, tutum, değer ve davranışları üzerinde önemli bir etkisi vardır.

Kişinin çevresine olan ilgisi doğuştan var olan bir yetektir ve toplumsal ortam içinde kendiliğinden ortaya çıkar. Toplumsal ilgi belirtileri ilk kez çocuğun annesiyle ilişkisinde gözlemlenir. Başlangıçta oldukça ilkel biçimde olan bu eğilim, çocuk büyüdükçe birbirini izleyen gelişme dönemlerinden geçer ve yetişkin yaşama ulaşıldığında, "yaşam felsefesi"nin de oluşmasıyla, karmaşık bir biçim alır. Toplumsal ilginin ilk belirtileri, çocuğun birinci yaştan itibaren çevresindeki insanlara sevgi ve yakınlık tepkileri göstermesi, daha sonraki yıllarda oyuncaklarını diğer çocuklarla paylaşması, ana-babasına yardımcı olmaya çalışması gibi davranışlarda görülür (Geçtan, 1984; s.97).

Doğumundan hemen sonra çevresi ile etkileşime girmeye başlayan insan, yaşamında tatminkar sosyal ilişkiler kurmayı başaramaz ise, kendisi ile ilgili olumsuz duygular içine girebilir. Bu olumsuz duygu ve düşünceler onun düşük bir benlik-saygısı geliştirmesine ve yalnızlık hissetmesine neden olur.

Bireyin çevresindeki kişilerle yakın ve anlamlı ilişkiler kuramaması veya kurmuş olduğu ilişkilerin yeterli ölçüde olmamasından dolayı yaşanan bir duygu olarak tanımlanabilen yalnızlık, acı veren ve ürkütücü bir duygudur.

İnsanlar yalnızlıkla yüzleşmemek için her türlü çabayı gösterirler. O denli ki, psikiyatristlerin bile konuyu gereğince işlemiş olduğu söylenemez. Üstelik, bir insanın tek başına yaşaması biçimindeki somut yalnızlık, kendi toplum grubuna yabancılaşma biçiminde yaşanan yalnızlık, çevresi tarafından itilme sonucu yaşanan yalnızlık, bir insanın çevresi ile ilişkilerini en azına indirerek kendi seçimi ile yaşadığı yalnızlık ve insanın kendisini anlaşılmamış ve kimsesiz hissettiği gerçek yalnızlık gibi birbirinden çok farklı yaşantıların tümü "yalnızlık" sözcüğüyle dile getirilir (Geçtan, 1988; s.83).

Yeni doğmuş bir bebek, annesinin ya da onun yerini alan birinin sıcak ve sevecen yakınlığı ile büyümeye başlar. Çocukluk döneminde bunun yerini arkadaş edinme, çevresi tarafından kabul görme ve diğer insanlarla birlikte işbirliği yapma ihtiyaçları alır. Ergenlik dönemi ve bunu izleyen yetişkinlik döneminde ise, kişi yakın ilişkiler ve dostluk aramaya başlar. Eğer kişi bebeklik döneminde sıcak ve sevecen bir ilişkiden yoksun kalırsa veya bu ilişki erken biterse yalnız bir kişi olarak yaşamaya başlar. Böyle bir kişi çevresine karşı güvensiz, verilen sevgiyi alamayan, içine dönük, diğer insanlarla yakın ilişkiler kuramayan bir yetişkin olarak ortaya çıkar.

Benliğin gelişmesinde kişilerarası ilişkilerin büyük bir önemi vardır. Çevremizdeki insanların (küçükken ana-baba ve kardeşlerin, daha sonra öğretmenlerin ve arkadaşların) bize karşı tepkileri benliğin muhtevasını çok etkiler. Bizim için önemli kişilerin bizi beğenip beğenmemeleri, bizimle övmeleri ya da bizden utanmaları, bu kişilerin hakkımızda söyledikleri şeyler benliğin alacağı şekli etkiler (Baymur, 1993; s. 268).

Çocuk çevresinden almış olduğu mesajlar yoluyla benliğini geliştirmeye başlar. Burada kişiler arası ilişkilerin önemi

büyüktür. Çünkü kişinin sosyal gelişimi her zaman için ancak sosyal bir ortamda gerçekleşebilir.

Çocuğun benlik kavramı, kendisi için önem taşıyan büyüklerin ona gösterdiği tutumların bir yansıması olduğundan, ana-babanın itici tutumları çocuğun kendisini değersiz bulmasına neden olur. Böyle bir ortamda yetişen çocuk, kendisine ilişkin olumlu görüşler geliştiremez (Geçtan, 1988; s.35). Çocuk için kişiler arası ilişkilerin başlangıç yeri ailedir. Ailenin tutumu çocuğun benlik gelişimini önemli derecede etkiler.

Aile, insan ilişkilerinin sergilendiği bir sahne gibi düşünülebilir. Çocuk bu sahnede, insan ilişkilerini, bütün karmaşık yönleriyle gözlemler ve yaşar. İnsan ilişkilerini belirleyen anlaşma, uzlaşma, bağlılık, işbirliği gibi olumlu nitelikleri evde kazanır. Anlaşmazlık, çekişme ve çatışma gibi olumsuz durumlarda takınacağı tutumları da evde öğrenir (Yörükoğlu, 1985; s.94).

Ana ve babanın birbirine karşı tutumu, aile içindeki ilişkilerin temelini oluşturur. Onların sevgi ve anlayışla sürdürdükleri ilişkileri evin genel havasını belirlemiş olur. Uyumlu ve sıcak ilişkiler ana-babadan çocuklara doğru yayılır. Ana-babanın gergin ve sürtüşmeli ilişkileri, çocuklar için güvensiz ve tedirgin bir ortam yaratır.

Aşırı otoriter tavır içindeki ailelerde; çocuğun benliğine ilişkin olumsuz yargıları, kendine güvensizliği, yapabileceği işlere "ben yapamam" düşüncesi ile girişmemesi, varlığını ve düşüncelerini diğer insanlara iletmekle çekingen davranması gibi olumsuz davranış kalıpları görülmektedir (Aslan, 1992; s.9-10). Çocuğun bu tür olumsuz davranış kalıpları geliştirmesi onun yetişkinlikteki yaşamında da mutsuz bir insan olmasına neden olur.

Halbuki, demokratik aile tutumu, çocuğun varlığına ve isteklerine saygı duyulması temeline dayanmaktadır. Gelişim

aşamlarına uygun olarak çocuğa bazı sorumlulukların verilmesi söz ve seçim hakkı tanınması kendine güven duymasına neden olacaktır (Aslan, 1992; s.10).

Kendine güven duyan, kendinden hoşnut olan, kendi benliğine saygı duyan, bir başka deyişle kendisi ile barışık olan kişi diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurabilecek ve kurmuş olduğu ilişkilerden doyum sağlayabilecektir.

Kişinin ailesi içinde başlayan psikososyal gelişiminde daha sonra arkadaşlar önem kazanır. Gençlik çağı evden kopma ve topluma açılma çağıdır. Ergenliğe giren gence evi dar gelmeye başlar. Evdeki büyüklerin öğütlerinden, eleştirilerinden ve karışmalarından usanan genç, kendisi gibi bağımsızlık arayan, aynı kaygıları paylaşan yaşlıtlarına katılır.

Arkadaş ilişkileri çocuğun evinde karşılanamayan en önemli gereksinimlerinden biridir. Arkadaş edinmek ve ilişkiyi sürdürmek belli bir olgunluk ister. Bu bakımdan bir kimsenin ruhsal olgunluğunu, kurmuş olduğu arkadaşlıklara bakarak tespit edebiliriz. Hiç arkadaşı olmayan bir kimsenin önemli ruhsal sorunları olduğunu duraksamadan söyleyebiliriz (Yörükoğlu, 1985; s.64).

Yalnızlığın en önemli göstergesi arkadaşsızlıktır. Kişinin arkadaşları tarafından kabul edilmesi onun kendini kabulünü de olumlu yönde etkiler. Arkadaş beğenisini kazanmak kişinin kendisine güven ve saygı duymasına da olumlu etki yapar.

Hiç kuşkusuz arkadaşlık erken çocuklukta başlayıp gelişen bir ilişkidir. İlkokul yıllarında arkadaş edinemeyen bir çocuğun ergenlikte birden arkadaş topluluğuna karışması mümkün değildir. Arkadaşlık, yüzme gibi ne kadar erken başlarsa o denli kolay gelişen bir yetenektir. En sağlıklı bir ailenin bile çocuğa veremeyeceği tek şey arkadaşlıktır. Aile ancak çocuğa uygun oyun ve arkadaşlık ortamı yaratarak yardımcı

olabilir. Arkadaşsızlığın yarattığı yalnızlık ve eksiklik duygusunu aileden gelen sevgi gideremez (Yörükoğlu, 1990; s.69).

İnsan yaşamının her döneminde bu denli önemli ve gerekli olan arkadaşlık, ortak sevgi, ilgi, güven ve saygıdan doğar ve etkileşim ile devam eder. Kişinin arkadaşlarıyla iletişim kurması sonucunda yaratıcılığı artar ve sosyalleşmesi hızlanır.

Arkadaşlarla konuşmak, dertleşmek, tartışmak kaygı ve gerilimi azaltır. Yeni ve değişik düşünceler kazandırır. Kişiyi duygusal saplantılardan kurtarır. Sorunlara değişik yaklaşım ve olumlu çözüm yolları getirir (Köknel, 1981; s.194).

Gencin sıkı arkadaşlık ilişkileri geliştirmeden topluma açılması mümkün değildir. Bu bakımdan arkadaşlık ilişkileri toplumsal ilişkilere öncülük eder. Arkadaşları tarafından aranan, beğenilen ve benimsenen gencin benlik-saygısı büyük ölçüde olumlu olarak gelişecektir. Genç, arkadaşları ile yardımlaşarak, paylaşarak, duygusal alışverişe girerek dostluk bağları kuracak ve kişiliğini geliştirecektir. Toplumsal beceriler gelişir, insanlarla geçinme öğrenilir ve işbirliğine girilir. Böylece kişi yetişkin dünyasına girmiş olur. Arkadaşlık kurabilmek ve südürebilmek başlı başına bir başarı ve ruh sağlığının bir göstergesidir. Kişinin toplumsal yaşamda kendi kendine yetebilmesi mümkün değildir.

Kötü arkadaşlara uymadığı, dersinden başka birşey düşünmediği için oğlundan, kızından hoşnut olan aileler vardır. Bu hiç de sevinilecek birşey değildir. Bu çağda gencin derslerini gevşetmek pahasına spora ve arkadaşlığa yönelmesi olumludur. Oğluna ya da kızına arkadaşça davrandığını, arkadaş eksikliğini duyurmadığını söyleyen ana-babalara da rastlanır. Böyle bir ilişki aslında bağımlı bir ilişkidir, gerçek arkadaşlık ilişkisi değildir (Yörükoğlu, 1990; s.71).

Çocukların ana-babalarına mutlaka ihtiyaçları vardır. Ana-babasıyla sıcak ilişkilere sahip olmak çocuğa ruhsal yönden büyük bir rahatlık sağlayacaktır. Fakat ana-baba çocuğa her zaman yetmezler. Her çağda özellikle delikanlılık çağında bireyin kendisiyle aynı heyecanları yaşayan kendi yaşıtlarına ihtiyacı vardır.

Normal bir gelişim sürecinde, önceleri sayıca çok fakat kısa süreli olan arkadaşlıklar yerini, ergenliğin sonuna doğru sayıca az fakat yakın dostluklara bırakmaktadır. Bu durum, kişilğin gelişiminde ve insan ilişkilerinin derinleşmesinde önemli bir aşamadır.

Hızlı teknolojik gelişmeler ülkelerin gelişmişliğine ve az gelişmişliğine bakmaksızın çağdaş insanın bunlara ayak uydurmasını güçleştirmiş durumdadır. İnsanlar yeniliklere uyum yönünden zorlanırken çeşitli değerler çatışması ortaya çıkmakta, geleneksel değerler sarsılırken yerine özümsemiş yeni değerler konamamaktadır. Kuşaklar arası çatışma daha belirginleşmektedir. Bu değerler çatışmasına kırsal kesimden kentlere ve yurt dışına göçün önemli etkisinin olduğu ve kitle haberleşim araçlarının yaygınlığını arttırmasının da bu değerler çatışmasını körüklediği söylenebilir. Bunun sonucunda çağdaş insan topluma yabancılaşırken yalnızlık ve suçluluk duyguları içine düşmekte, bazen de herhangi bir zorlanma karşısında yenik düşerek ruh sağlığını tümüyle kaybetmektedir (Kılıçcı, 1989; s.15).

Kişilerin psikolojik sorunları, ev ve aile ilişkilerinden, okul yaşamından, gelecekle ilgili belirsizliklerden, bedeninden ve sağlığından, karşı cinsle ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerden kaynaklanmaktadır. Bu sorunlar kişilere kaygı, korku vb. olumsuz duygular yaratarak onlarda güvensizlik, utanç, kararsızlık, suçluluk, yetersizlik, rol karışıklığı ve yalnızlık duyguları yaşatmaktadır.

Çağımızın önemli problemlerinden olan yalnızlığın tanınmasının, anlaşılmasının ve önlenmesinin kişi ve toplum sağlığı açısından büyük önemi vardır. Çoğu insanın en azından yaşamlarının bazı dönemlerinde karşı karşıya kaldıkları ve bu yüzden çeşitli psiko-sosyal sorunlar yaşadıkları yalnızlık, bu önemine rağmen niteliği, sonuçları ve çeşitli değişkenlerle ilişkileri açısından yeterince incelenmiş bir olgu durumunda değildir.

Konu ile ilgili öncü araştırmalardan biri niteliğini taşımakta olan ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan bu araştırma, öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin incelenmesinin yanında, benlik saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme düzeylerinin de incelenerek bunların yalnızlık ile ilişkilerinin araştırılmasını da amaçlamıştır. Araştırmada bu üç düzeyle ilgili genel durumun belirlenmesine ek olarak, cinsiyet, okunulan bölüm, anabilim dalı ve sınıf değişkenleri dikkate alınarak farklılıklar da incelenmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın ana amacı, Karadeniz Teknik Üniversitesi; Fatih Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin yalnızlık, benlik saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme düzeylerinin ve bu düzeyler arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu ana amaç kapsamında; cinsiyet, bölüm, anabilim dalı, sınıf farklılıkları gibi değişkenlerin incelenen konuya etkilerinin araştırılması için alt amaçlar ele alınmıştır. Araştırmanın alt amaçları inceleme sırasına göre:

1. Öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin,
2. Öğrencilerin benlik-saygısı düzeylerinin,
3. Öğrencilerin yakın ilişkiler kurabilme düzeylerinin,
4. Kız ve erkek öğrencilerin yalnızlık, benlik-saygısı ve yakın-ilişkiler puanları arasındaki farklılıkların;

5. Yalnızlık düzeyi, benlik-saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme açısından bölümler arasındaki farklılıkların;

6. Yalnızlık, benlik-saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme açısından anabilim dalları arasından farklılıkların;

7. Yalnızlık, benlik-saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme açısından (I., II., III., IV. sınıflar) arasındaki farklılıkların;

8. Yalnızlık düzeyi, benlik-saygısı ve yakın ilişkiler kurma düzeyleri arasındaki ilişkilerin;

incelenmesi ve belirlenmesi şeklinde sıralandırılmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Yalnızlık, çağdaş yaşamın getirdiği en önemli sorunlardan biri olarak ele alınmakta ve bilim adamlarınca temel bir ruhsal rahatsızlık olarak görülmektedir. Yalnızlık ruh ve beden sağlığını tehdit eden önemli bir etmendir.

Yalnızlık duygusunun ve ardından gelen uyumsuzluğun alkolizm, suça yönelme, intihar, depresyon, akademik başarısızlık gibi kişisel ve sosyal birçok ciddi problemle bağlantılı olması konuyla ilgili yapılan araştırmaların önemini daha da arttırmaktadır. Kişinin yaşam mutluluğunu etkileyebilecek kadar önemli olan bu konu üzerinde ülkemizde yapılmış olan araştırmalar çok az ve sayılıdır.

Farklı sosyal, kültürel ve fiziki ortamlardan ayrılarak üniversiteye gelen öğrencilerin büyük çoğunluğu yaşamlarının bir geçiş dönemini yaşamaktadırlar. Değişik bir ortama girmenin verdiği karmaşık duygular nedeniyle öğrencilerin çoğu kısmen de olsa geçici bir yalnızlık yaşamaktadırlar. Önemli olan, bu geçici yalnızlığın kalıcı bir yalnızlığa dönüşmeden belirlenip, gereken müdahalenin yapılmasıdır. Bu müdahalede her düzeydeki okul ortamında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetinin büyük bir rolü vardır. Gerek yalnızlık yaşanmadan önce önleyici niteliği ile rehberlik hizmetinin verilmesi,

gerekse de yalnızlık içinde olanlara problem çözme niteliği ile psikolojik danışma hizmetinin verilmesi, öğrencilerin yalnızlık yaşamalarına ya da yalnızlıktan kurtulmalarına yapacağı katkının yanısıra, onlara yalnızlığın nedeni veya sonucu olabilen benlik saygılarını yükseltmelerinde ve yakın ilişkiler kurabilmelerinde de yardımcı olacaktır. Bu nedenle, bir üniversite ortamında durum belirlemeye ve benlik-saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme gibi değişkenlerle yalnızlık arasındaki ilişkileri incelemeye yönelik olan bu araştırmanın hem niteliği, hem de sonuçları açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Varsayımı

Bu araştırmanın temel varsayımı, ölçeklerin uygulandığı öğrencilerin maddeleri dürüst, objektif ve kendi durumularını tam olarak yansıtacak şekilde cevaplamış olduklarıdır.

1.4. Araştırmanın Sınırlıkları

Bu araştırma, Fatih Eğitim Fakültesi'nin; Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji öğretmenliği programlarını içeren Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Tarih ve Coğrafya öğretmenliği programlarını içeren Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programını içeren Eğitim Bilimleri Eğitimi Bölümü, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Müzik Eğitimi Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Bölümü, Resim-İş Eğitimi Bölümü (henüz 4. sınıfı yok) olmak üzere sekiz bölümün her sınıfında okuyan öğrenciler ile sınırlandırılmıştır. Bu sekiz bölümdeki toplam öğrenci sayısı 2554'tür. Bu araştırma 2554 öğrenciden tabakalı tesadüfi örnekleme metoduna göre seçilen 250 kişilik örneklem grubu ile sınırlıdır.

Bu araştırmanın bulguları ancak yukarıda açıklanmış olan bölümlerin öğrencilerine genellenebilir.

1.5. Araştırmada Kullanılan Terimlerin Tanımları

Yalnızlık: (Peplau ve Perlman, 1982) yalnızlığı, kişinin var olan sosyal ilişkisi ile arzuladığı sosyal ilişkisi arasındaki fark sonucunda oluşan ve kişi için hoş olmayan öznel psikolojik bir durum olarak tanımlanmıştır (Aktaran; Demir, 1990; s.3).

Bir nesnenin bağlı olduğu çöşkudan kopup ayrılmasıdır (Enç, 1990; s.160).

Yalnız: Toplumsal ilişkilerden yoksun ya da yoksun bırakılan kişi (Enç, 1990, s.160).

Benlik-Saygısı: Kişinin kendini değerlendirmesi sonunda ulaştığı benlik kavramını onaylamasından doğan beğeni durumdur. Benlik-saygısı, kendini olduğundan üstün görmeksizin kendinden memnun olma durumudur. Kendini değerli, olumlu, beğenilmeye ve sevilmeye değer bulmaktır. Kendini olduğu gibi, gördüğü gibi kabullenmeyi, özüne güvenmeyi sağlayan olumlu bir ruh halidir (Yörükoğlu, 1990; s.105).

Yakın kişilerarası ilişkiler (intimacy): Bir kimsenin başka insanlara içten ve olumlu duygularla yaklaşabilmesi, anlamlı ve sıcak ilişkiler geliştirip, sürdürülebilmesi demektir (Gökçakan, 1984; s.33).

İletişim: Herhangi bir davranış değişikliği meydana getirmek amacıyla bireylerin fikir, bilgi, haber, tutum, duygu ve becerilerini paylaşma sürecidir (Özgüven, 1980; s.13).

Uyumsuzluk: Günlük yaşamın sorunlarını çözmekte başarısızlık gösterme durumudur (Enç, 1990; s.152).

Ruh Sağlığı: Kişinin yaşama uyumunda başarılı olması, yaşama isteği duyması, dilek ve isteklerini toplumla uzlaşacak biçimde doyurabilmesi durumudur (Enç, 1990; s.126).

Örnekleme Grubu: Herhangi bir evrenden belli yöntemlerle, yansız olarak, evreni temsil edecek biçimde seçilen nesne, birey ve olaylar grubudur (Demirel-Ün, 1987; s.132).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde araştırmaya konu olan yalnızlık, benlik-saygısı ve yakın ilişkiler kavramlarına ilişkin bazı kuramsal ve araştırma yayınlarına yer verilmiştir.

Yalnızlık, benlik saygısı ve yakın ilişkiler kavramları sahip oldukları özelliklerden dolayı diğer bazı kavramlarla da ilişkili kavramlardır.

2.1. Kuramsal Yayınlar

Yaşamın ilk aylarında insan yavrusu diğer memelilere oranla daha çaresiz bir varlıktır. Bakımı sağlanmazsa yaşayamaz ve fizyolojik dengesi bozulduğunda bir diğer insanın yardımını olmaksızın durumunu düzeltemez. Bebek başlangıçta kendi dudaklarıyla anne memesini birbirinden ayırtedemez ve açlık ağrılarıyla bu duyguyu gideren dış nesne arasındaki ilişkiyi farkedemez. Ancak açlığın giderilmediği durumların sayısı arttıkça giderek bu ilişkiyi görmeye ve daha öce acıktığı zamanlarda bu duygusunu ortadan kaldıran nesneyi aramaya başlar. Böylece bebek, açlık duygusu nedeniyle dış dünyayla ilişki kurmaya zorlanır. Dış dünyayı oral doyumuna ve içsel gerilimlerinin giderilmesine göre algıladığından, dış çevredeki nesnelere karşı ilk tepkisi onları ağızına koyma biçiminde olur. Bu dönemde annenin rolü çok önemlidir. Anne sezgileriyle çocuğun gereksinimlerini, bebekle ortaklaşa geliştirdikleri bir düzen içinde karşılar. Bu düzen sayesinde bebek fizyolojik dengeleşimini belirli sınırlar içerisinde koruyabilir. Gereksinimleri düzenli bir biçimde karşılandıkça, bebekte dış dünyaya karşı güven duygusu oluşmaya başlar. Bebek, kendisiyle dış nesne arasındaki sınır belirginleştikçe anneyi, onu doyuran ve memenin emilmesinin verdiği hoşlanma

duygusunu sağlayan kaynak olarak tanımaya başlar. Böylece anne bebeğin ilk sevgi nesnesi olur. Bebeğin bu ilk sevgi nesnesine geliştirdiği bağlılığın niteliği, sonraki yaşamında önem taşıyacak kişilere karşı geliştireceği duygu ve tutumların belirlenmesi yönünden çok önemlidir. Bu dönemde annesiyle sıcak, sevecen ve güven verici bir ilişki yaşayan çocuğun, kuramsal olarak, yaşamı boyu diğer insanlarla da benzer nitelikte ilişkiler kurabilmesi beklenir (Geçtan, 1984; s.23).

Adler, insan davranışlarının yaşamın ilk gününden başlayarak, toplumsal bir yapı içinde geliştiğini vurgulamıştır. Aile içinde doğan çocuğun, anne ve diğer aile üyeleriyle çok yakın ilişkiler geliştirmesinin kaçınılmaz olduğunu, çocuğun çevresindeki kişilerin oluşturduğu koşulların da onun sonradan geliştireceği davranış örüntülerinin belirlenmesinde önemli bir rol oynadığını belirtmiştir (Aktaran:Geçtan, 1984; s.76).

Geçtan (1989; s.85), bir insanın yalnızlığının, yalnızlığın boşluğuna ve rktclğne karşı geliştirdiği savunma mekanizmalarıyla anlaşılabildiğini belirtmiştir. Sürekli ve aşırı yemek yeme, anlamsızca ve sürekli bir Şeyler satın alma, seçim yapmaksızın ardarda film ya da TV seyretme, amaçsızca dükkan vitrinlerini izlemeyi alışkanlık haline getirme bunlar arasında sayılabilir.

Fromm'a göre bireyselleşme sürecinin bir diğer sonucu da giderek artan yalnızlıktır. Asal bağlar insana güvenlik sağlar. ocuk bu bağlardan ko-ptuka, yalnızlığını ve diğer insanlardan ayrı bir varlık olduğunu farketmeye başlar. Bu durum onda çaresizlik ve kaygı duyguları yaratır. İnsan, kendi başına davranmanın imkn ve sorumluluklarından habersiz yaşadığı sürece dünyadan korkmayabilir. Ancak, bireyselleştiği zaman dünyanın türlü tehlikeleriyle karşı karşıya ve tek başına kalır. Bu durum, insanın bireyselliğinden vazgeçip kendini dış dünya içinde eriterek, çaresizlik ve yalnızlıktan kurtulmaya çalışmasına neden olabilir (Aktaran:Geçtan, 1984; s.198-199).

Köknel (1986; s.15)'e göre, çağdaş insan "yalnızdır". Kişiliği geliştikçe, geçmiş yaşantılarla gelecek beklentiler arasında yeni bileşimler yapıp bağlantı kurdukça, kendine özgü bir dünya oluşturur. Ancak bu dünya içindeki temel duygu kaygıdır. Dağ tepesinde, ormanda, denizde tek başına kalan insanda aynı kaygıyı duyar. Bir başka deyişle, yalnız olmanın, tek kalmanın yarattığı bir duygudur kaygı.

Bireyin anksiyeteden uzaklaşabilmesi için çevresinin bireye değer vermesi ve bireyin de kendi kendisine değer vermesi üzerinde duran Horney, benlik-saygısının önemli olduğunu belirtmiştir (Aktaran:Aslan, 1991; s.10).

Kişinin ülküleştirilmiş benliğiyle kendisi için gerçek olan benliği arasındaki farkın fazlalığı, bireyin benliğe saygısını düşürmekte, kendisini yetersiz, başarısız ve değersiz bulmasına neden olmaktadır. Bazan gerçekten başarılı ve yetenekli bir öğrencinin ailesinin sürekli yüksek başarı standartları koyması ve onun bu standartların biraz gerisinde kalması, kendi başarı ve yeteneklerini küçümsemesine ve benlik saygısının düşmesine neden olabilir. Benlik saygısı (self-esteem), bireyin kendi kendini değerlendirerek kendini değerli, yeterli ve başarılı bulması anlamında kullanılan bir kavram olarak benliğe karşı geliştirilen önemli bir tutumu ifade etmektedir (Kılıçcı, 1989; s.26-27).

Elzen (1981, s.14), bireyin yüksek ya da düşük benlik saygısına sahip olup olmamasını yalnızca başarılarına bakarak değil, amaçlarıyla başarılarının karşılaştırılmasıyla ortaya çıkarılabileceğini savunmaktadır. Başarıların amaçlara yaklaşmasının, yüksek benlik saygısını sağlayacağını belirtmiştir. Aynı zamanda kişinin, aynı toplumda yaşayan diğer kişilerle kendisini karşılaştırdığında başarılı buluyorsa, değerli olma duygusunu yaşayacağını söylemiştir.

Kaczowski ve Patterson (1975; s.61) başarısızlığın ve ilerde başarısız olma kaygısının benliğe saygıyı öldüreceğini,

bu nedene öğrencilerin başarısızlığa bakış açılarını değiştirme gereğini vurgularken, çözüm yolu olarak da başarısızlık karşısında benliğe saygıyı restore edici ve başarısızlığa bakış açısını değiştirici olması bakımından grup danışmalarının yapılmasını önermektedirler.

Patterson (1973) öğrencisine saygı duyan bir öğretmenin öğrencilerinde başkalarına insan olarak saygı gösterme niteliği geliştirdiğini ifade etmektedir. Öğrencisine saygı duyan bir öğretmenin öğrencileri tarafından sevilme ve beğenilme olasılığı fazladır. Sonuçta sevilen kişiyi taklit etme yani onun davranışlarını benimseme ve onu kendine model alma eğilimi de artmaktadır. Böylece, bir öğretmenin öğrencisine koşulsuz olarak gösterdiği saygının olumlu etkisi öğrencide çift yönlü olumlu davranış değişikliklerine neden olmaktadır. Bunlardan birincisi benlik saygısını yükseltici, diğeri de insan ilişkilerini düzenleyici olan, başkalarına saygı biçimine dönüşmektir (Aktaran:Kılıçcı, 1989; s.140).

2.2.1. Yurt Dışında Yapılmış Olan Araştırmalar

Coopersmiht (1967), benlik saygısı gibi önemli bir temel ihtiyacı bütün boyutlarıyla sekiz yıl süren kapsamlı bir araştırmada ele alırken, ana-baba-çocuk ilişkilerinin etkilerini de önemli bir değişken olarak incelemiş bulunmaktadır. Cooper-smith, çalışmasını ilkokulun son yıllarına rastlayan sınıflarda yapmıştır. Araştırmasında bir benlik-saygısı envanteri (Self-esteem inventory) kullanarak, öğrencileri bu envanterden aldıkları puanlara göre benlik saygısı düşük ve yüksek gruplar olarak, örnekleme iki alt gruba ayırmıştır. Araştırmada ana-babaların eğitim anlayışlarını ve çocuklarıyla olan ilişkilerini öğrenebilme amacıyla soru listeleri hazırlanmış ve ayrıca yapılandırılmış görüşme tekniğine de yer vermiştir. Bu çalışmalar sonucunda diğer bulgular yanında, ana-baba-çocuk ilişkileri açısından önemli sayılabilecek bazı bulgular elde etmiştir. Benlik-saygısı yüksek çocukların ana-babalarının; çocuklarını kabul eden, çevreyi çocuğa göre düzenlemek ve

onlara serbestlik tanımakla birlikte onlara uymak zorunda olduğu kesin ve belli kurallar koyan, çocukların okul içinde veya okul dışında beklentilere uygun başarılar ortaya koyacağına inanan ve bunun doğal olduğunu kabul eden ana-babalar olduğunu gözlemlemiştir. Benlik saygısı düşük çocukların ana-babalarının ise; çocuklarını reddeden ve onlara soğuk davranan, çocuklarını beklenti ve kural belirsizliği içinde yetiştiren ve taviz verici olan, daha çok cezalandırıcı olmaları yanında ne zaman verileceği belirsiz bir ödül-ceza yöntemi kullanan, çocuklarının beklentilere uymaları konusunda onlara güvenmeyen ve çocuklarının başarısızlığını ilgisiz ve soğuk bir ifade içinde kabullenen ana-babalar olduğunu belirlemiştir (Aktaran:Kılıçcı, 1989; s.28-29).

Mc Candless (1970), araştırmasında öğrencilerin not ortalamalarıyla benliğe saygı puanları arasındaki ilişkinin kızlar lehine daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ancak bazı çalışmalar ise, not ortalaması esas alındığında böyle bir farkın olmadığını da göstermektedir (Brookover, Thomas, Patterson, 1964; s.271-278).

Çeşitli araştırmacılar, yapmış oldukları çalışmalarda, erkekler için beğeni aramanın atletik faaliyetler ve erkeklere özgü aktiviteler üzerinde yoğunlaştığını ama yaş ilerledikçe erkeklerde de akademik başarı ve kendine saygı ilişkisinin arttığını ifade etmişlerdir (Kılıçcı, 1981).

Crandall (1973), araştırmalarında benlik saygısı yüksek olanların düşük olanlara kıyasla, daha düşük kaygı düzeyine sahip olduklarını bulmuştur (Aktaran:Kılıçcı, 1989; s.30).

Crowell (1989; s.3156), yalnızlık yaşantısını incelediği araştırmasında, Alabama Üniversitesindeki 227 birinci sınıf öğrencisine UCLA Yalnızlık ölçeğini uygulamıştır. Sonuçlar davranışsal, niteleyici ve bilişsel açılardan, yalnız, orta dercede yalnız ve yalnız olmayan öğrenci grupları arasında bazı benzerlikler ve farklılıklar olduğunu göstermiştir. Üç

grup arasındaki farklılaşmada sosyal-psikolojik boyutlar önemli bir rol oynamışlardır. Yazar özellikle yalnızlığın tam olarak yerleşmemiş olduğu ve uzun süreli yalnızlığın oluşması riskinin ortaya çıktığı kişilerden oluşan, orta dereceli yalnızlık olarak tanımlanan grubun daha fazla öneme sahip olduğunu ve yardım edilmesi gereken grup olduğunu belirtmiştir.

Buskirk ve Miller (1992; s.3949), ergenlerdeki yalnızlıkla mücadelede en uygun başedebilme stratejilerini ergenlere öğretmek için hazırlanan bir müdahale programının etkinliğini inceledikleri araştırmalarında 101 lise öğrencisi üzerinde deneysel bir çalışma yapmışlardır. 2 deney ve 3 kontrol grubuna deney öncesi ve sonrası UCLA Yalnızlık Ölçeğini, Yalnızlıkla Başedebilme Soru Listesini, Nowicki-Strickland İçsel-Dışsal Kontrol Odağı Ölçeğini ve Çocuk Depresyon Envanterini uygulamışlardır. Yalnızlığa Müdahale Programı (LIP), Buskirk'in "üzgün pasif" ve "sosyal ilişki" stratejilerinin bir birleşimi olan ve ergen yalnızlığına karşı en uyumlu tepki olarak önerilen, bir stratejiye dayandırılmıştır. Müdahale programına, biri 9. sınıf öğrencilerinden oluşan, diğeri ise 12. sınıf öğrencilerinden oluşan iki grup alınmıştır. Bunlarla önce eğitilmiş bir öğretmenin liderliğinde yapılandırılmış görüşmeler yapılmış, sonra bu öğrenciler olası yalnızlık uyarıcıları veren bir ortama alınmışlardır. Kontrol gruplarından biri çalışma hünerleri üzerine odaklanan benzer bir uyarıcı ortama sokulmuş, diğeri yalnızlık üzerine genel bir görüşmeye alınmış, üçüncü gruba ise hiçbir müdahalede bulunulmamıştır. Araştırma sonuçları; 12. sınıf öğrencilerinden oluşan deney grubundakilerin yalnızlarında azalma olduğunu, 9. sınıf öğrencilerinden oluşan deney grubundakilerin yalnızlık puanlarında bir değişiklik olmadığını, genel görüşmeye alınan kontrol grubunda yalnızlık puanlarının artması dışında diğer kontrol gruplarında anlamlı bir farkın olmadığını göstermiştir. Bu sonuçlar, yalnızlığa müdahale programının gelişimsel ya da dönem geçişi ile ilgili yalnızlık yaşayan üst sınıftaki lise öğrencilerinde etkin olabileceğini desteklemiştir.

Deppe (1988; s.2577), 252 kolej öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada cinsiyet ve akademik başarı ile yalnızlık ve benlik-saygısı ilişkisini incelemiştir. Öğrencilere UCLA Yalnızlık Ölçeğini; Benlik-Saygısı Indexini ve bir bilgi formu uygulamıştır. Araştırma sonucunda, cinsiyet ve akademik başarı ile benlik saygısı arasında oldukça yüksek bir ilişkinin olduğunu, ancak bu faktörlerin yalnızlık düzeyi üzerinde etkisi olmadığını bulmuştur.

Bond (1991; s.4585) Boston Üniversitesinde yapmış olduğu doktora tez araştırmasında, yalnızlığa karşı insan tepkilerinin gelişimini ve içeriğini incelemiştir. 40 erkek ve 40 bayan gönüllü üzerinde birbirini takip eden üç aşamalı bir çalışma yapmıştır. Birinci aşamada yalnız olmaya karşı iki boyutlu bir duygusal tepkiyi belirleyecek olan yeni bir yalnızlık ölçeği geliştirilmiştir. İkinci aşamada deneklerin nesne ilişkileri ile ilgili özelliklerinin belirlenmesi ve yalnızlık boyutları arasındaki ilişkinin aranması için, geliştirilmiş olan yeni ölçek, Tennessee Benlik Kavramı Ölçeği, Tematik Algı Testi deneklere uygulanmış ve bunlara ek olarak kendilerinden yalnızlığı yazılı olarak tanımlamaları istenmiştir. Üçüncü aşamada, geliştirilen Yalnızlık Ölçeğini de her iki boyutta da yüksek puanları olan 20 denek ile mülakatlar yapılmıştır. Sonuç olarak, yalnızlık ve tek başına olma durumu ile ilgili olarak yeni güçlüklerin ortaya çıktığı görülmüştür. Tek başına olma, yalnızlığın karşıtı olarak bulunmamıştır. Araştırma yalnızlığın, tek başına olmanın bir parçası olabileceğini göstermiştir. Kişilerin obje ilişkileri ile ilgili olarak yalnızlık ve tek başına olma durumu, en çok destekleyici ve ayırıcı çevre tarafından etkilenmektedir. Araştırmanın diğer bir bulgusu da, çocuklukta yaşanmış kişilerarası ilişkiler ile sağlıklı nesne ilişkilerinin gelişimi arasındaki bağın pek yordanamadığıdır.

Spier (1990; s.2246), toplum merkezlerinde kalan yaşlılar üzerinde yaptığı doktora tez araştırmasında depresyon, benlik-saygısı ve yalnızlık bağımlı değişkenleri arasındaki ilişki-

leri incelemiştir. Bu bağımlı değişkenlerle, sağlık, fonksiyon durumu ve kontrol odakları arasındaki ilişkiler de incelenmiştir. Genç-yaşlı (53-74), yaşlı-yaşlı (75-99) ve genç-yaşlılığın bir alt grubu (65-72) ile yaşlı-yaşlılığın bir alt grubu (80-99) arasındaki korelasyonlar arası farklılıkları belirlemek araştırmanın amacını oluşturmuştur. Grupların çoğunda benlik saygısı, yalnızlık ve depresyon arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yine çoğu gruplarda sağlık ve fonksiyon durumu ile diğer bağımlı değişkenler arasında anlamlı ilişkiler de bulunmuştur. Çeşitli korelasyonlar açısından gruplar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Çeşitli korelasyonlar açısından gruplar arasındaki anlamlı farklılıklarda bulunmuştur. Bu farklılıklar; benlik saygısı ve depresyon arasındaki, benlik saygısı ve yalnızlık arasındaki, sağlık ve depresyon arasındaki ve fonksiyon durumu ile yalnızlık arasındaki ilişkilerde bulunmuştur. Araştırma bulguları, psikolojik olarak iyi olma açısından genç-yaşlılar ile yaşlı-yaşlılar arasında farklılıklar olduğunu göstermiştir.

Link (1991; s.2321), araştırmasında 1982 de Young tarafından yalnızlığın tedavisi için geliştirilmiş olan bir modelden yararlandığı bilişsel-davranışsal grup müdahalesinin etkinliğini incelemiştir. Bu müdahalenin ölçülen yalnızlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir değişikliği sağlayacağını ve tedavi ile yalnızlık tipleri arasında anlamlı etkileşimlerin ortaya çıkacağını hipotez olarak sunmuştur. Çalışma 2x2 lik ön test-son test deneysel düzeninde yapılmıştır. Montana Üniversitesi Eğitim ve Sosyal Çalışma bölümlerindeki 183 öğrenciye UCLA Yalnızlık Ölçeği uygulanmış ve aldıkları puanlara göre 22 öğrenci deneye alınmıştır. Bunlardan tesadüfi olarak deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Buna ilaveten, Weiss (1973) tarafından tanımlanan durumlara göre her bir grup sosyal ve duygusal tip kategorilerine bölünmüştür. Araştırmada kovaryans analizi sonucu, deneklerin genel yalnızlık düzeylerinin müdahale programı ile anlamlı düzeyde azaltıldığı ortaya çıkmıştır. Ancak, tedavi ile yalnızlık tipleri arasında anlamlı etkileşimler bulunmamıştır.

Keyes (1991; s.3298), üniversite öğrencileri üzerinde yalnızlığı azaltmak için yapılandırılmış bilişsel bir grup uygulanması ile yapılandırılmış davranışsal gevşeme eğitimi grup uygulamasını karşılaştırdığı doktora tez araştırmasında Chicago Loyola Üniversitesinde Danışma ve Gelişim Hizmetleri merkezine gelen 79 deneğe iki kurstan birini tamamlattır. Deney grubuna, değerlendirme sürecini öğretmeyi ve fonksiyonel olmayan bilişlerini değiştirmeyi içeren genelleştirilmiş bir bilişsel uygulama yapılmıştır. Kontrol grubuna ise gevşeme eğitim programı verilmiştir. Ölçümler; Beck Depresyon Envanteri, yeniden düzenlenmiş UCLA Yalnızlık Ölçeği, Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği ve bir Demografik Bilgi Formu ile yapılmıştır. Uygulama sonunda yapılan ölçümlerde her konuda iki grupta da anlamlı değişiklikler ortaya çıkmasına rağmen, deney grubunda, kontrol grubuna kıyasla yalnızlık ve fonksiyonel olmayan tutumlar konusunda istatistiksel olarak daha anlamlı düzeyde bir değişim görülmüştür. Ancak bu durum depresyonda görülmemiştir. Davranışsal sonuçları açısından (örneğin, arkadaş sayısı) iki grup arasında fark bulunmamıştır. Dört haftalık bir takip çalışması sonucunda, deney grubunda başlangıçta ortaya çıkan büyük değişimin azaldığı görülmüştür. Ancak kontrol grubunda böyle bir azalma ortaya çıkmamış, bunun nedeninin ise muhtemelen gevşeme eğitiminin devam eden gelişiminin olduğu düşünülmüştür. Bilişlerdeki değişiklik hem davranış, hem de duyguları etkiler, duygu ya da davranıştaki değişim de bilişleri etkiler. Bu araştırma sonuçları da gevşeme eğitimi grubundaki kişilerin sonuç olarak fonksiyonel olmayan bilişlerini değiştirebildikleri ve böylece algılanmış yalnızlıklarını da değiştirebildikleri ortaya çıkmıştır.

2.2.2. Türkiye'de Yapılmış Olan Araştırmalar

Yaparel (1984; s.56-57), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı sosyal ilişkilerdeki başarı ve başarısızlığın nedenlerinin algılanması ile yalnızlık arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmasında, yalnızlık ve cinsiyet değişkenlerinin

sosyal başarı ve başarısızlıklara yapılan yüklemelerde anlamlı farklılığa yol açmadığını bulmuştur. Bunun yanı sıra, kendilerini yalnız hisseden deneklerin dışsal nedenlere, kendilerini yalnız hissetmeyenler içsel nedenlere yüklemeye bulunduğunu da tespit etmiştir.

Bilgen (1989; s.120-121), üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyinin kişisel, sosyal ve genel uyum düzeyine etkisini incelediği çalışmasında, öğrencilerin yalnızlık düzeyi yükseldikçe kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin düştüğünü bulmuştur. Diğer taraftan Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı öğrencilerinin Eğitimde Program Geliştirme Anabilim Dalı öğrencilerinden daha az yalnız olduğunu ve birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin birbirlerinden yalnızlık düzeyi açısından farklı olmadıklarını da tespit etmiştir.

Demir (1990, s.6-7) üniversite öğrencilerinin bazı bireysel, sosyal ve ailelerine ilişkin özelliklerin yalnızlık düzeyleri üzerindeki etkisini inceldiği doktora tez çalışmasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin her sınıf düzeyinde okumakta olan 709 lisans öğrencisine UCLA Yalnızlık Ölçeğini ve öğrencilerin bireysel, sosyal ve ailesel özelliklerine ait bilgileri kapsayan Kişisel Bilgi Formunu uygulamıştır. Sonuçta, erkek öğrencilerin kızlardan, akademik yönden başarısız olanların başarılılardan, serbest zamanını tek başına geçirenlerin başkalarıyla geçirenlerden, aylık gelirini sosyal etkinlikler için yeterli görmeyenlerin görenlerden, çevresinden sosyal destek almayanların alanlardan, yakın arkadaş sayısı az olanların fazla olanlardan, yeni sosyal ilişkiler kurmaya isteksiz olanların isteklilerden, sosyal becerilerini yetersiz görenlerin yeterli görenlerden, sorunlarını kimseye açmayanların sorunlarını başkalarına açanlardan, anneye, babayla, karşı cinsle, aynı cinsle, kardeşlerle olan ilişkilerinden memnun olmayanların bu ilişkilerden memnun olanlardan daha fazla yalnızlık ortalamasına sahip olduklarını tespit etmiştir. Diğer taraftan, yaş, bölüm, sınıf, yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim merkezi, yer

değiştirme sıklığı, barınma türü, televizyon seyretme sıklığı, karşı cinsle duygusal ilişki durumu, kardeş sayısı, ailedeki çocuklar arasındaki doğum sırası ve aile yapısının yalnızlık üzerindeki etkilerinin ise önemli olmadığını bulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma tanımlayıcı (descriptive) yöntem kullanılarak yapılmış olan bir araştırmadır. Tanımlayıcı yöntem modellerinden olan alan surveyi (alan taraması) tipi bir araştırma modeli kullanılmıştır. Tanımlayıcı yöntemin kullanıldığı araştırmalar olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların "ne" olduğunu inceleyen ve çeşitli değişkenler arasındaki ilişkileri belirleyen araştırmalardır (Kaptan, 1973; s.175). Bu araştırmanın amacı da üniversite öğrencilerinin yalnızlık, benlik saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme düzeylerinin incelenmesi ve aralarındaki ilişkilerin belirlenmesi olduğundan, araştırma yöntemi olarak tanımlayıcı (descriptive) yöntem kullanılmıştır.

3.2. Araştırma Grubu

Bu araştırmada incelenecek grubu; 1992-1993 Eğitim-Öğretim yılı Bahar Yarıyılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi'nin; Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, Tarih, Coğrafya, Sınıf Öğretmenliği, Beden Eğitimi, Müzik, Resim, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği programlarının ve Rehberlik ve Psikolojik Danışma Eğitimi programının tüm sınıflarında okumakta olan bütün öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma grubunda bulunan toplam öğrenci sayısı 2554 öğrencidir. Bu öğrencilerin cinsiyet değişkenini de içerecek şekilde programlara ve bunlara ait sınıflara göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Evrene Giren Öğrencilerin Anabilim Dallarına, Sınıflarına ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

SINIF	I			II			III			IV			TOPLAM		
	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T
ANABİLİM DALI															
Beden Eğitimi	23	52	75	24	50	74	15	42	57	9	31	40	71	175	246
Biyoloji	34	40	74	28	31	59	31	18	49	26	42	68	119	131	250
Coğrafya	14	40	54	15	32	47	12	33	45	10	47	57	51	152	203
Fizik	16	60	76	14	47	61	16	30	46	16	44	60	62	181	243
Kimya	32	40	72	30	28	58	16	31	47	18	34	52	96	133	229
Matematik	30	46	76	15	41	56	16	26	42	25	49	74	86	162	248
Müzik	25	16	41	30	12	42	25	13	38	21	16	37	101	57	158
Reh.ve Psk.Da	30	26	56	20	30	50	20	35	55	21	27	48	91	118	209
Resim	19	11	30	16	13	29	12	8	20	-	-	-	47	32	79
Sınıf Öğret.	31	40	71	31	34	65	9	30	39	18	30	48	89	134	223
Tarih	27	48	75	15	35	50	17	32	49	13	32	45	72	147	219
Türk D.ve Ed.	25	50	75	12	39	51	19	35	54	24	43	67	80	167	247
TOPLAM	306	469	775	250	392	642	208	333	541	201	395	596	965	1589	2554

3.3. Araştırmanın Örneklem Grubu

Araştırma grubunun oluşturan tüm öğrencilere ulaşılması ve UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Shostrom Kişisel Yönelim Envantelinin alt testleri olan Benlik Saygısı Testi ile Başkaları ile Yakınlık Kurabilme Testinin uygulanması gerek zaman, gerekse de uygulanabilirlik açısından çeşitli güçlükler çıkaracağından dolayı, bu grubu yeterli bir şekilde temsil edebilecek düzeyde bir örneklem grubu seçilmiştir.

Örneklem grubunun kaç öğrenciden oluşacağı aşağıda belirtilen işlemlerle hesaplanmıştır.

$$(Z).(SH) = e$$

Z = Güven düzeyi

SH = Standart hata

e = Sapma miktarı

.05 için güven düzeyi 1.96, sapma miktarı 1 alınmıştır.

Bu veriler yukarıdaki formüle göre yerine konulduğunda:

$$(1,96) \cdot (SH) = 1$$

$$SH = \frac{1}{1,96}$$

SH = 0,51 olarak bulunmuştur.

Örneklem büyüklüğü formülü ile örneklem grubunun kaç öğrenciden oluşacağı hesaplanmıştır.

$$SH = \frac{SS'}{\sqrt{2n}}$$

SH = Standart hata

SS' = Evren standart kayması

n = Örneklem büyüklüğü

Demir (1989; s.14-18) UCLA Yalnızlık Ölçeğinin geçerlik ve güvenliğine ilişkin çalışmasında; yalnızlıktan yakınan grubun standart sapmasını (kaymasını) 11,5 olarak bulmuştur. Evren standart kaymasının tesbitinde, ölçeğin benzeri örneklerdeki önceki uygulamalarında elde edilen standart kayma kullanılabileceğinden dolayı, bu rakam evren standart kayması olarak alınmıştır. Bu değerler formülde yerine konulduğunda örneklem büyüklüğü aşağıdaki hesaplamayla bulunmuştur.

$$0,51 = \frac{11,5}{\sqrt{2n}}$$

$$11,5 = 0,51 \cdot \sqrt{2n}$$

$$\sqrt{2n} = \frac{11,5}{0,51}$$

$$(\sqrt{2n})^2 = (22,54)^2$$

$$2n = 508,05$$

$$n = \frac{508,05}{2}$$

$$n = 254$$

$$n \cong 250$$

Örneklem büyüklüğünün bulunmasından sonra, örneklemin oluşturulması oranlı eleman örnekleme yöntemi olan Tabakalı Tesadüfi Örnekleme (Stratified Random Sampling) metoduna göre yapılmıştır.

Bu yöntemle göre; okunulan anabilim dalı, sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenlerine göre homojen nitelikteki alt evrenler belirlenmiş ve bu alt evrenlerin evren içindeki ağırlıkları bulunarak örneklem sayısı ile çarpılmıştır. Bu şekilde belirlenen sayılardaki öğrencilerin seçimi ise tamamen tesadüfi olarak yapılmıştır. Örneklem şu şekilde belirlenmiştir:

Önce her bir anabilim dalının evren içindeki ağırlıkları bulunmuş ve bunlar örneklem büyüklüğü ile çarpılarak her anabilim dalından kaç öğrenci alınacağı belirlenmiştir.

$$\text{Beden Eğitimi} = \frac{246}{2554} \cdot 250 = 24 \text{ öğrenci}$$

$$\text{Biyoloji} = \frac{250}{2554} \cdot 250 = 24 \text{ öğrenci}$$

$$\text{Coğrafya} = \frac{203}{2554} \cdot 250 = 20 \text{ öğrenci}$$

$$\text{Fizik} = \frac{243}{2554} \cdot 250 = 24 \text{ öğrenci}$$

$$\text{Kimya} = \frac{229}{2554} \cdot 250 = 22 \text{ öğrenci}$$

$$\text{Metamatik} = \frac{248}{2554} \cdot 250 = 25 \text{ öğrenci}$$

$$\text{Müzik} = \frac{158}{2554} \cdot 250 = 15 \text{ öğrenci}$$

$$\text{Reh.ve Psk.Dan.} = \frac{209}{2554} \cdot 250 = 21 \text{ öğrenci}$$

$$\text{Resim} = \frac{79}{2554} \cdot 250 = 8 \text{ öğrenci}$$

$$\text{Sınıf Öğrt.} = \frac{223}{2554} \cdot 250 = 22 \text{ öğrenci}$$

$$\text{Tarih} = \frac{219}{2554} \cdot 250 = 21 \text{ öğrenci}$$

$$\text{Türk Dil. ve Ed.} = \frac{247}{2554} \cdot 250 = 24 \text{ öğrenci}$$

$$\text{TOPLAM} = 250 \text{ öğrenci}$$

Bu işlemden sonra her anabilim dalı için, tüm sınıfların ayrı ayrı o anabilim dalı içindeki ağırlıkları bulunmuş ve o anabilim dalının yukarıda belirlenmiş olan örnekleme temsili sayısı ile çarpılarak her sınıftan kaç öğrencinin alınacağı hesaplanmıştır. Her bir sınıftaki kız öğrencilerin ve erkek öğrencilerin o sınıf içindeki ağırlıklarının, o sınıftan örnekleme alınacak öğrenci sayısı ile çarpımı ile de her bir sınıftan kaç kız ve kaç erkek öğrenci alınacağı bulunmuştur. Bundan sonra hangi öğrencilerin örnekleme dahil edilecekleri tesadüfi olarak belirlenmiş ve örneklem grubu oluşturulmuştur.

Örnekleme her anabilim dalı ve ona ait her bir sınıftan alınan öğrencilerin dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Anabilim Dalları, Sınıfları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

SINIF	I			II			III			IV			TOPLAM		
	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T
ANABİLİM DALI															
Beden Eğitimi	2	5	7	2	5	7	2	4	6	1	3	4	7	17	24
Biyoloji	3	4	7	3	3	6	3	2	5	2	4	6	11	13	24
Coğrafya	1	4	5	2	3	5	1	3	4	1	5	6	5	15	20
Fizik	1	6	7	1	5	6	2	3	5	2	4	6	6	18	24
Kimya	3	4	7	3	3	6	1	3	4	2	3	5	9	13	22
Matematik	3	5	8	2	4	6	1	3	4	2	5	7	8	17	25
Müzik	2	2	4	3	1	4	3	1	4	2	1	3	10	5	15
Reh.ve Psk.Da	3	3	6	2	3	5	2	3	5	2	3	5	9	12	21
Resim	2	1	3	2	1	3	1	1	2	-	-	-	5	3	8
Sınıf Öğret.	3	4	7	3	3	6	1	3	4	2	3	5	9	13	22
Tarih	3	4	7	2	3	5	2	3	5	1	3	4	8	13	21
Türk D.ve Ed.	2	5	7	1	4	5	2	3	5	3	4	7	8	16	24
TOPLAM	28	47	75	26	38	64	21	32	53	20	38	58	95	155	250

3.4 Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler iki ölçme aracıyla toplanmıştır. Öğrencilerin yalnızlık düzeylerini ölçmek için UCLA Yalnızlık Ölçeği, benlik-saygılarını (self-respect) ve başkaları ile yakınlık kurabilme (Close Relationship) düzeylerini ölçmek

için de Shostrom'un Kişisel Yönelim Envanterinin iki alt testi olan Benlik-saygısı alt testi ve Başkaları ile Yakınlık Kurabilme alt testi kullanılmıştır.

3.4.1. UCLA Yalnızlık Ölçeği Hakkında Genel Bilgiler

3.4.1.1. Orijinal UCLA Yalnızlık Ölçeği

Bireylerin genel yalnızlık düzeylerini ölçmek amacıyla Russel, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilen (University of California Los Angeles Loneliness Scale), UCLA Yalnızlık Ölçeği daha sonra ölçeğin tüm maddeleri düşünülerek Russel, Peplau ve Cutrona (1980) tarafından tekrar gözden geçirilmiş maddelerin yarısı olumlu yarısı olumsuz ifadeleri içerir hale getirilmiştir.

UCLA Yalnızlık Ölçeği 10'u düz 10'u ters yönde kodlanmış 20 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçeğin her bir maddesinde sosyal ilişkilerle ilgili duygu ve düşünce belirten bir ifade sunulmakta ve bireylerden bu ifadedeki durumu ne sıklıkla yaşadıklarını Likert tipi dörtlü bir derecelendirme ölçeği üzerinde işaretlemeleri istenmektedir.

Puanlamada olumlu yöndeki ifadeleri içeren maddeler (1, 4, 5, 6, 9, 10, 15, 16, 19, 20) "hiç yaşamam" (4), "nadiren yaşarım" (3), "bazen yaşarım" (2) "sık sık yaşarım" (1) şeklinde, olumsuz ifadeleri içeren maddeler (2, 3, 7, 8 11, 12, 13, 14, 17, 18) bunun tam tersi olarak, "hiç yaşamam" (1), "nadiren yaşarım" (2), "bazen yaşarım" (3), "sık sık yaşarım" (4) şeklinde puanlamaktadır. Bireyin tüm maddelerden aldığı puanlar toplanarak, her birey için bir "Genel Yalnızlık Puanı" elde edilmektedir. Kuramsal olarak her bir madde için puanlama 1 ila 4 arasında değiştiği için ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan ise 20'dir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması yalnızlık düzeyinin yüksek olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir.

3.4.1.2. Orijinal UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Güvenirliği

Çeşitli güvenirlilik tespit etme teknikleri kullanılarak yapılan bir çok araştırmada UCLA Yalnızlık Ölçeğinin güvenirliliği oldukça yüksek bulunmuştur.

Ölçeğin ilk geliştirilmesi çalışmalarında (Russell, Peplau ve Ferguson 1978), ölçeğin iç tutarlılığı .96, iki ay ara ile yapılan envanterin tekrarı yöntemi ile elde edilen güvenirliliği .73 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin gözden geçirilmesi çalışmasında Russell, Peplau ve Cutrona (1980) ilk geliştirilen ölçek ile gözden geçirilerek elde edilen ölçek arasında ilişkiyi .91 olarak bulmuşlar ve iç tutarlılığının da .94 olduğunu belirlemişlerdir.

İranlı üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada Hojat (1982) ölçeğin iç tutarlılığını .89 olarak bulmuştur. Ayrıca testi yarılama tekniğini kullanarak da ölçeğin güvenirliliğini hesaplamış ve güvenirlilik katsayısını .88 olarak tespit etmiştir.

Lise öğrencileri ile yapılan araştırmada, Downey (1985) ölçeğin üç ay ara ile testin tekrarı güvenirliliğini .74 olarak bulmuştur.

3.4.1.3. Orijinal UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerliliği

Yapılan bir çok çalışmada ölçeğin geçerliliğinin yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Ölçeğin geliştirilmesi çalışmalarında Russell, Peplau ve Ferguson (1978) Beck Depresyon Envanterini ölçüt olarak kullanarak ölçeğin benzer ölçek geçerliliğine bakmışlar ve iki ölçek arasında .67'lik bir korelasyon bulmuşlardır. Ölçeğin gözden geçirilmesi çalışmasında ise Russell, Peplau ve Cutrona (1980) UCLA Yalnızlık Ölçeği ile Beck Depresyon Envanteri arasında .62'lik bir korelasyon tespit etmişlerdir.

UCLA Yalnızlık Ölçeğine benzer ölçekleri kullanarak yaptığı çalışmada Hojat (1982) UCLA Yalnızlık Ölçeği ile Beck Depresyon Envanteri arasında .57, Eysenck Kişilik Envanterinin Dışa dönüklük alt ölçeği ile ise .47'lik anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Beck Depresyon Envanterini kullanarak yaptıkları çalışmada Anderson ve Horowitz (1983) UCLA Yalnızlık Ölçeği ile Beck Depresyon Envanterinden elde edilen puanlar arasında .58'lik korelasyon bulmuşlardır.

3.4.1.4. Ülkemizde UCLA Yalnızlık Ölçeği Üzerine Yapılan Çalışmalar

UCLA Yalnızlık Ölçeği yurdumuzda ilk defa Yaparel (1984) tarafından kullanılmıştır. Araştırmasında kullanmak üzere, ölçeğin tekrar gözden geçirilmesinde yarar gören Demir (1989) de Orijinal UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Yaparel (1984)'den ayrı olarak çeviri çalışmasını yapmıştır.

3.4.1.5. Çeviri Çalışması

UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin İngilizce Orjinali, akademik olarak İngilizce eğitim görmüş Psikoloji alanından iki, Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanından üç uzmana verilerek, kendilerinden ölçeği Türkçe'ye çevirmeleri istenmiştir. Ölçek aynı zamanda Demir (1989) tarafından da Türkçe'ye çevrilmiştir. Elde edilen bu çevirilerin maddeleri karşılaştırılmış ve aynı çeviriye sahip maddeler belirlenmiştir. Bu maddelere çevirilerinde fikir birliği sağlanamayan maddelerin farklı çevirileri de katılmış ve çeviri bu haliyle İngilizce okutmanlık yapan bir uzmana verilerek İngilizceye çevrilmiştir. İngilizce çeviri orijinal ölçek ile karşılaştırılmış ve benzerliklerine göre her maddeyi en iyi temsil edecek çeviriye yer verilmiştir. Ölçek son halini almadan önce Yaparel (1984) tarafından kullanılan çeviri ile karşılaştırılmıştır. Yaparel'in kullandığı ölçekteki "Bu kadar dışa

itilmiş olmaktan ötürü mutsuzum" maddesinin "Bu derece içime kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum" şeklinde "Kendimi yalnız hissetmiyorum" maddesinin "Kendimi tek başınaymışım gibi hissetmiyorum" şeklinde değiştiği ve bunun dışındaki maddelerde tutarlılık olduğunun belirlenmesi üzerine ölçeğin çevirisi en son halini almıştır. (Demir, 1989; s.15).

Yapılan bu değişikliklerinin yanısıra, ölçekteki maddelerle, cevaplandırmadaki sıklık belirten ifadeler arasındaki ilişkiyi daha da vurgulamak ve kişiye yönelik hale getirmek amacıyla, sıklık belirten ifadelerin başına "Ben bu durumu" eki eklenmiştir. Sıklık belirten ifadeler "Ben bu durumu hiç yaşamam.", "Ben bu durumu nadiren yaşarım.", "Ben bu durumu bazen yaşarım.", "Ben bu durumu sık sık yaşarım." şekline dönüştürülmüştür.

Sözü edilen değişiklikleri içeren ve çeviri çalışması Demir (1989) tarafından yapılmıştır. Yeni şekli ile UCLA Yalnızlık Ölçeği (EK-1) yapılan bu araştırmada bilgi toplama aracı olarak kullanılmıştır.

3.4.1.6. Güvenirlilik Çalışmaları

Bilgen (1989) 47 üniversite öğrencisine 15 gün arayla testin tekrarı yöntemini kullanarak ölçeğin güvenirlilik katsayısını .86 olarak bulmuştur.

Demir (1989) tarafından yapılan çalışmada; 72 deneğin her maddeye verdikleri cevaplar üzerinden ölçeğin iç tutarlığına bakılmış ve iç tutarlık katsayısı .96 olarak bulunmuştur. Testin tekrarı tekniği kullanılarak beş hafta ara ile yapılan iki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı da .94 olarak bulunmuştur.

3.4.1.7. Geçerlik Çalışmaları

Ülkemizde UCLA Yalnızlık Ölçeğini ilk kez kullanan Yaparel (1984) ölçeğin geçerliliğini Beck Depresepon

Envanterini ölçüt olarak incelemiş ve benzer ölçekler geçerliliğinin .50 olduğunu bulmuştur.

Demir (1989)'in yaptığı geçerlik çalışmasında SSK Dışkapı Hastanesi Psikiyatri Kliniği'ne ve ODTÜ Sağlık ve Rehberlik Merkezi'ne diğer belirtilerinin yanısıra, yoğun bir şekilde yalnızlık yakınmalarıyla başvuran 36 hasta ve ODTÜ'nde değişik görevlerde çalışan personel ve öğrencilerden seçilen, herhangi bir yakınması olmayan ve demografik özellikler açısından hasta grubun niteliklerine paralellik gösteren 36 normal deneğe ölçek uygulanmıştır. "Normal" ve "hasta" grupların UCLA Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları puanların ortamları t testi ile kontrol edildiğinde "hasta" grubun "normal" gruptan .001 düzeyinde daha yüksek yalnızlık ortalmasına sahip olduğu bulunmuştur.

Ayrıca, Aydın ve Demir (1998) tarafından geliştirilen Çok Yönlü Depresyon Ölçeğinin Sosyal İçerik dönüklük alt ölçeği ve Beck Depresyon Envanteri ölçüt alınarak benzer ölçeklerle geçerliliği incelenmiştir. UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Beck Depresyon Envanteri ile arasında .77 'lik Çok Yönlü Depresyon Envanteri'nin Sosyal İçerik dönüklük alt ölçeği ile arasında .82'lik korelasyon bulunmuştur (Demir, 1989; s.17).

Yapılan çalışmalar göz önünde bulundurularak UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin bu araştırmada kullanılabileceğine karar verilmiştir.

3.4.2. Kişisel Yönelim Envanteri Hakkında Genel Bilgiler

Kendini gerçekleştirme düzeyini ölçmek için Everett Shostrom tarafından Rogers (1854) ve Maslow (1961) un teorilerine dayanılarak geliştirilen ve Amerika Birleşik Devletlerinde geçerlilik ve güvenilirliği tebit edilmiş bir envanterdir (Gökçakan, 1984; s.30). Bu envanter, Türkiye'de yapılan birçok araştırmada kullanılmış, yaş ve uyum gibi kendini gerçekleştirme düzeyine etki ettiği bilinen değişkenlere göre oluşturu-

ruhan çeşitli gruplara uygulanmış, elde edilen puan ortalamaları karşılaştırıldığında envanterin bu grupları Türkiye'de de birbirinden ayırettiği görülmüştür (Kuzgun, 1973).

Kişisel yönelim envanteri, ikiden birini seçmeyi gerektiren (forced choice) 150 çift davranış hükmü ya da değer karşılaştırmasında meydana gelmiştir. 150 madde çiftinin 23'ü "Zamanı İyi Kullanma" ve "Zamanı İyi Kullanamama" ölçeklerini, 127'si ise, "Desteği İçten Alma" ve "Desteği Dıştan Alma" ölçeklerini oluşturmaktadır. Bu iki ölçek çifti envanterin temel ölçekleri olup, tamamen birbirinden farklı maddelerden meydana gelmişlerdir.

Bu iki temel ölçek dışında, kendini gerçekleştirme düzeyi ile ilgili 10 alt ölçek, 150 maddenin çeşitli birleşimlerinden meydana getirilmiştir. Bu ölçekler arasında madde binişikliği fazla olup, bir maddenin 3 hatta 4 ölçekte yer aldığı görülmektedir. Envanteri oluşturan 12 ölçekle ilgili kavramlar aşağıdadır (Kuzgun, 1973).

1. Zamanı İyi Kullanma (Time-Competence-Tc), 23 Madde: Bir kimsenin şimdiki zamanda tam olarak yaşaması, geçmiş ve geleceği şimdiki zamana anlamlı bir devamlılık halinde bağlayabilmesi demektir. Zamanı iyi kullanan kişi, geçmiş pişmanlık, vicdan azabı gibi olumsuz duygularla yüklü olmaksızın bakabilen, geleceğe ilişkin amaçlarında gerçekçi olabilen kimsedir.

2. Desteği İçten Alma (Inner-directed-in), 127 madde: Kişinin bir dış otoriteye göre değil, kendi geliştirdiği içsel değerler sistemine göre davranması demektir. Desteği içten alan kişi, dış çevreye mümkün olduğu kadar az bağımlı, kendine yetebilen ve kendini geliştirmeye yönelik bir kişidir.

3. Kendini Gerçekleştirmeye Götüren Değerleri Benimseme (Self-Actualizing Value-Sv), 26 madde: Kişinin, kendini

gerçekleştirenlerin değerlerini ve davranış biçimlerini benimseme derecesidir.

4. Varoluşçu Bir Hayat Sürme (Existantiality-Ex), 32 madde: İlke ve kuralları uygulamada esnek olma, kendini dış ölçütlere ve başkalarının beklentilerine bağlı saymama, nesnelere ve olaylara uzalaştırıcı bir gözle bakabilme, katı ve dogmatik olmama ile nitelenen bir yaşama biçimidir.

5. Duygusal Bakımdan Açık Olma (Feeling Reactivity-Fr) 23 madde: Kişinin duygularının farkında olması, onları saklamak, bastırmak, inkar etmek gereğini duymamasıdır.

6. İçten Geldiği Gibi Davranabilme (Spontaneity, S), 18 madde: Kişinin duygularını, arzu ve ihtiyaçlarını rahatça ifade edebilmesidir.

7. Kendine Bakış (Self-Regard-Sr), 16 madde: Kişinin kendini güçlü bir kişi olarak algılaması ve bu nedenle kendini beğenmesidir.

8. Kendini Kabul (Self-Acceptance-Sa), 26 madde: Kişinin kusurlarının ve eksik yanlarının farkında olması ve bunları da kişiliğinin yönleri olarak kabul edebilmesidir.

9. İnsan Tabiatı Hakkında Olumlu Bir Görüş Sahibi Olma (Natura of Man, Constructive-Nc), 16 madde: İnsanı yaradılış itibariyle iyi ve geçimli bir varlık olarak algılama demektir.

10. Dünyaya Uzlaştırıcı Bir Gözle Bakabilme (Synergy-Sy), 9 madde: Hayattaki zıtlıklara daha geniş bir görüş açısından bakıp, onların aslında birbirleri ile anlamlı bir şekilde ilişkili olduklarını görebilme gücüdür.

11. Saldırıcılık Eğilimlerini Kabul Edebilme (Acceptance of Agression-A), 25 madde: Bir kimsenin öfkesinin ve saldır-

ganlık eğilimlerinin farkında olması ve bunları kişiliğinin bir parçası sayıp kabullenmesi demektir.

12. Başkaları ile Yakınlık Kurabilme (Capacity for Intimate Contact-C), 28 madde: Bir kimsenin başka insanlara içten ve olumlu duygularla yaklaşabilmesi, anlamlı ve sıcak ilişkiler geliştirip, sürdürebilmesi demektir.

Kişisel yönelim envanterinin her maddesi, biri kendini gerçekleştiren, diğeri ise kendini gerçekleştirilmeyen kişilere özgü davranış ya da değer hükmünü belirten iki ifadeden oluşur. Kendini gerçekleştiren kişilere özgü davranış ifadelerinden her biri kendini gerçekleştirme düzeyini içeren 12 ölçekten en az birinde yer almaktadır. Kişi, herhangi bir maddede kendini gerçekleştirenlere ait ifadeyi seçtiği zaman, o maddenin yer aldığı ölçek veya ölçekler için sayılmak üzere "+1" puan olmaktadır. Kendini gerçekleştirilmeyenlere ait davranış ifadesinin seçilmesi halinde ise "Zamanı İyi Kullanamama" ve "Destegi Dıştan Alma" ölçeklerinden biri için sayılmak üzere "-1" puan alır. Envanterin cevaplandırılmasından sonra, kişinin 12 ölçekte aldığı (+) puanların her ölçekteki toplamına göre profili çizilir. Artı puanların fazla olması profil düzeyini yükseltecektir ve böyle profiller olumlu olarak yorumlanacaklardır.

Bu araştırmada kişisel yönelim envanterinin sadece, "Kendine Bakış" ve "Başkaları ile Yakınlık Kurabilme" ölçekleri kullanılmış, diğer ölçekler kullanılmamıştır (Ek-2).

• 3.5. Araştırmada Kullanılan Veri Çözümleme Teknikleri

Verilerin yorumlanmasında, incelenen her bir değişken için ayrı ayrı grup yüzdeler norm çalışması yapılmış ve ne kadar öğrencinin hangi sınırlarda oldukları belirlenmiştir. Yakın ilişkiler, Benlik-saygısı ve Yalnızlık düzeyi açısından bölümler, anabilim dalları ve sınıflar arasında farklılıkların olup olmadığı tek yönlü Varyans analizi kullanılarak araş-

tırılmıştır. Ayrıca cinsiyetler arası farklar t-testi ile (iki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi) aranmıştır.

Varyans analizi sonucunda anlamlı düzeyde farklılık bulunduğu önce homojenlik testi ile verilerin bu sonucu söylemek için yeterli olup olmadığı araştırılmış, bunun da uygun olduğu durumlarda ise farkın hangi grup ya da gruplardan geliyor olduğu, her bir grubun değerleri ile iki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi (t-testi) ile karşılaştırılması sonucunda bulunmuştur.

Ayrıca; yalnızlık, benlik-saygısı ve yakın ilişkiler puanları arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı ve Ki-Kare (x^2) teknikleri kullanılarak aranmıştır.

3.6. Araştırma Takvimi Ve Maliyet

UCLA Yalnızlık Ölçeği, Benlik Saygısı ve Yakın İlişkiler Alt Testlerinin Yazımı ve Çoğaltımı	7 gün
Araçların Uygulamaları	30 gün
Verilerin Değerlendirilmesi	60 gün
İlgili Literatürün Taranması	30 gün
Tezin Yazımı	120 gün

Bu çalışmanın maliyeti, envanterin çoğaltılması ile birlikte 3.500.000.- TL. civarında olmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI

Bu bölümde, araştırmada uygulanan UCLA Yalnızlık Ölçeğinden ve Shostrom'un Kişisel Yönelim Envanterinin alt testlerinden olan Benlik-Saygısı Alt testi ve Başkaları ile Yakınlık Kurabilme Alt Testinden elde edilen veriler, bu verilerin çeşitli istatistiksel teknikler kullanılarak yapılan analizleri sonucu ortaya çıkan bulgular, bu bulgularla ilgili tablolar ve yorumlar verilmiştir. Bulgular ve yorumlar "Araştırmanın Amaçları" başlığında yazılı olan sıra ile açıklanmıştır.

4.1. Öğrencilerin Yalnızlık Düzeylerinin Belirlenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin UCLA Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları puanlara göre grup için ayrı bir yüzdellik norm çalışması yapılmış ve norm sınırları belirlenmiştir. Öğrencilerin cinsiyet değişkeni de dikkate alınarak yalnızlık düzeyi ve puan aralıkları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde, 96 kız öğrenciden 50'sinin (% 52.08) ve 154 erkek öğrenciden 72'sinin (%46.75) yalnızlıktan yakındıkları görülmektedir. Örneklem giren toplam 250 öğrenciden 122'sinin (%48.8) yalnız oldukları bulunmuştur.

96 kız öğrenciden 46'sinin (%47.92) ve 154 erkek öğrenciden 82'sinin (%53.25) yalnızlıktan yakınmayanlar kategorisinde yer aldıkları görülmektedir. Örneklem giren toplam 250 öğrenciden 128'inin (% 51.2) yalnız olmadıkları bulunmuştur.

Tablo 3: Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Sayılarına Göre Yalnızlık Düzeyleri

Cinsiyet		KIZ	ERKEK	TOPLAM
Yalnızlık Düzeyi				
(35-67)	n	50	72	122
YALNIZ	%	52.08	46.75	48.8
(21-34)	n	46	82	128
Yalnız Değil	%	47.92	53.25	51.2
TOPLAM	n	96	154	250
	%	100	100	100

Bulgular, gerek kız, gerek erkek ve gerekse tüm öğrencilerin yaklaşık yarısının yalnız olduklarını göstermektedir. Yalnızlık olarak ortaya çıkan kişiler arası ilişkilerdeki yetersizliğin üniversite öğrencilerinin yaklaşık yarısında bulunması düşündürücü bir sonuçtur. Bu sonuç, eğitimin öğrencilerin zihinsel gelişimlerini sağlamanın yanında, onların psiko-sosyal gelişimlerini sağlama görevini yeterince yerine getiremediğini ve psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmadığını göstermektedir. Öğrencilerin derslerinde başarılı olmalarının yanında, sosyal ilişkilerini de geliştirmeleri, özellikle ilerideki sosyal yaşamları ve iş yaşamları için gereklidir. Hele öğretmen olacak öğrencilerin bu konuda daha üst düzeyde bulunmaları beklenmektedir. Etkin kişilerarası ilişkileri olabilen, gerek çevresindeki diğerleri ve gerekse öğrencileri ile olumlu ilişkileri olan bir öğretmen adayının da ileride bu açıdan yeterli öğrenciler yetiştireceği bir gerçektir.

4.2. Öğrencilerin Benlik-Saygısı Düzeylerinin Belirlenmesi ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin Shostrom'un Kişisel Yönelim Envanterinin alt testlerinden biri olan "Benlik-Saygısı Alt Testi"nden aldıkları puanlara göre grup için ayrı bir yüzdellik norm çalışması yapılmış ve norm sınırları belirlenmiştir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkeni de dikkate alınarak benlik-saygısı düzeyi ve puan aralıkları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4 : Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Sayılarına Göre Benlik-Saygısı Düzeyleri

<u>Cinsiyet</u>		KIZ	ERKEK	TOPLAM
Benlik-Saygısı Düzeyi				
(3-10)	n	37	64	101
Benlik-Saygısı Düşük Olanlar	%	38.95	41.30	40.4
(11-16)	n	58	91	149
Benlik-Saygısı Yüksek Olanlar	%	61.05	58.70	59.6
TOPLAM	n	95	155	250
	%	100	100	100

Tablo 4 incelendiğinde, 95 kız öğrenciden 37'sinin (% 38.95) ve 155 erkek öğrenciden 64'ünün (%41.30) benlik-saygılarının düşük olduğu görülmektedir. Örneklemeye giren toplam 250 öğrenciden 101'inin (% 40.4) benlik-saygılarının düşük olduğu bulunmuştur.

95 kız öğrenciden 58'inin (% 61.05) ve 155 erkek öğrenciden 91'inin (% 58.70) benlik-saygılarının yüksek olduğu görülmektedir. Örneklemeye giren toplam 250 öğrencinin 149'unun (% 59.6) benlik-saygılarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Benlik saygısı kişinin benlik kavramına, diğer bir deyişle kendisi hakkındaki görüşlerine dayanır. Benlik kavramı ise, kişinin doğumdan başlayarak çevresindekilerden kendisi ile ilgili olarak aldığı mesajlar yoluyla gelişir. Kendisi hakkında olumlu görüşlere sahip olan kişinin de benlik saygısı yüksek olacaktır. Benlik saygısı gerçekçi olarak yüksek olan kişinin kişiler arası ilişkileri aktif ve sürekli olacaktır. Bu durum kişiler arası ilişkiler ve benlik saygısının aralarında karşılıklı etkinin olduğu birer kavram olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin yaklaşık yarısının benlik-saygılarının düşük olmasının nedeninin; onların benlik kavramlarının oluşumunda rol oynayan geçmişte almış olabilecekleri olumsuz

mesajların, bunların sonucu olarak, ortaya çıkan kendine güvendedeki eksikliğin ve bu eksikliğin kişilerarası ilişkilere girmeme şeklindeki yansımalarının olabileceği düşünülmektedir.

4.3. Öğrencilerin Yakın İlişkiler Kurabilme Düzeylerinin Belirlenmesi ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin Shostrom'un Kişisel Yönelim Envanterinin alt testlerinden biri olan "Başkaları ile Yakınlık Kurabilme Alt testi"nden aldıkları puanlara göre grup için ayrı bir yüzdelik norm çalışması yapılmış ve norm sınırları belirlenmiştir. Öğrencilerin cinsiyet değişkeni de dikkate alınarak yakın ilişkiler kurabilme düzeyi ve puan aralıkları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Sayılarına Göre Başkaları ile Yakın İlişkiler Kurabilme Düzeyleri

Cinsiyet		KIZ	ERKEK	TOPLAM
Yakın İlişkiler Kurabilme Düzeyi				
(5-14)	n	26	76	102
Yakın İlişki Kuramayanlar	%	27.65	48.71	40.8
(15-23)	n	68	80	148
Yakın İlişki Kuranlar	%	72.35	51.29	59.2
TOPLAM	n	94	156	250
	%	100	100	100

Tablo 5 incelendiğinde, 94 kız öğrenciden 26'sının (% 27,65) ve 156 erkek öğrenciden 76'sının (%48.71) başkaları ile yakın ilişki kuramadıkları görülmektedir. Örneklemeye giren toplam 250 öğrenciden 102'sinin (% 40.8) başkaları ile yakın ilişki kuramadıkları bulunmuştur.

94 kız öğrenciden 68'inin (% 72.35) ve 156 erkek öğrencide 80'inin (% 51.29) başkaları ile yakın ilişki kurdukları görülmektedir. Örneklemeye giren toplam 250 öğrencinin 148'inin (% 59.2) yakın ilişki kurabildikleri belirlenmiştir.

Bulgular incelendiğinde, yaklaşık olarak dört kız öğrenciden birinin ve dört erkek öğrenciden ikisinin yakın kişilerarası ilişkiler kuramadıkları görülmektedir. Yakın kişilerarası ilişkiler kurabilme, kişilerin kendilerini yeterli ve yetersiz yönleri ile oldukları gibi kabul edebilmelerine ve bu durumları ile kendilerine saygı duyabilmelerine bağlıdır. Kendini olduğu gibi kabul eden kişi, kişilerarası ilişkilere girmekten çekinmez ve güvensizlik duymaz. Bu açıdan bakıldığında, tüm öğrencilerin yarıya yakınının yakın kişilerarası ilişkiler kuramıyor olmaları yarının öğretmenleri olacak öğrenciler için düşündürücü bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin yaklaşık olarak yarısının yalnız olmaları, benlik saygılarının düşük olmaları ve yakın kişilerarası ilişkiler kuramamaları, etkin bir rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetine ihtiyaç hissettiklerini göstermektedir. Bu hizmetlere ek olarak, öğretim elemanlarının da derslerinde öğrencilerin psiko-sosyal gelişimlerine olumlu katkıda bulunacak bir sınıf ortamı yaratmalarının ve öğrencilerle iyi bir etkileşim içinde bulunmalarının da çok yararlı olacağı düşünülmektedir.

4.4.1. Kız ve Erkek Öğrencilerin Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki Farkın Aranması İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Kız ve erkek öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasındaki farklılık, iki ortamalama arasındaki farkın önemlilik testi (t-testi) ile araştırılmıştır. Bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Kız ve Erkek Öğrencilerin Yalnızlık Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri ile Önemlilik Derecesi

Yalnızlık Cinsiyet	n	x	s	t	Önemlilik Derecesi
Kız	95	37.23	9.96	0.47	Önemsiz P > 0.05
Erkek	155	36.43	8.75		

Tablo 6'ya bakıldığında, kız öğrencilerin yalnızlık puanları ortalaması olan 37.23'ün, erkek öğrencilerin yalnızlık puanları ortalaması olan 36.43'den yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasında 0.80 düzeyinde erkekler lehine küçük bir fark görülmektedir. Bu farkın t-testi ile yapılan önem kontrolünde t değeri 0.47 bulunmuştur. Bu değer 0.05 düzeyinde tablo değeri olan 1.97'den küçük olduğu için, fark 0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu sonuç, yalnızlık düzeyi açısından kız ve erkek öğrenciler arasında farklılık bulunmadığını göstermektedir.

Demir (1990; s.6-7) ise, üniversite öğrencilerin bazı bireysel, sosyal ve ailelerine ilişkin özelliklerin yalnızlık düzeyleri üzerindeki etkisini incelediği doktora tez çalışmasında erkek öğrencilerin kızlardan daha fazla yalnızlık ortalamasına sahip olduklarını bulmuştur.

4.4.2. Kız ve Erkek Öğrencilerin Benlik-Saygısı Düzeyleri Arasındaki Farkın Aranması İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Kız ve erkek öğrencilerin benlik-saygısı düzeyleri arasındaki farklılık, iki ortalama arasındaki farkın önemlilik (t-testi) ile araştırılmıştır. Bulgular Tablo VII'de verilmiştir.

Tablo 7: Kız ve erkek Öğrencilerin Benlik-Saygısı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve t Değeri İle Önemlilik Derecesi

Benlik Saygısı	n	x	s	t	Önemlilik Derecesi
Cinsiyet					
Kız	95	10.88	2.57	0.26	Önemsiz
Erkek	155	11	2.46		P > 0.05

Tablo 7'ye bakıldığında, kız öğrencilerin benlik-saygısı puanları ortalaması olan 10.88, erkek öğrencilerin benlik-saygısı puanları ortalaması olan 11'den düşük olduğu

görülmektedir. Ortalamalar arasında 0.12 düzeyinde erkekler lehine küçük bir fark görülmektedir. Bu farkın t-testi ile yapılan önem kontrolünde t değeri 0.26 bulunmuştur. Bu değer 0.05 düzeyinde tablo değeri olan 1.97'den küçük olduğu için, fark 0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu sonuç, benlik-saygısı düzeyi açısından kız ve erkek öğrenciler arasında farklılık olmadığını göstermektedir.

4.4.3. Kız ve Erkek Öğrencilerin Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Düzeyleri Arasındaki Farkın Aranması İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Kız ve erkek öğrencilerin başkaları ile yakınlık kurabilme düzeyleri arasındaki farklılık iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi (t-testi) ile araştırılmıştır. Bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Kız ve erkek Öğrencilerin Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Puanlarının Ortalaması, Standart Kaymaları ve t Değeri İle Önemlilik Derecesi

Başkaları ile Yakınlık Kur.	n	x	s	t	Önemlilik Derecesi
Cinsiyet					
Kız	95	16.34	3.60	2.56	Önemli
Erkek	155	14.70	3.51		P < 0.05

Tablo 8'e bakıldığında kız öğrencilerin başkaları ile yakınlık kurabilme ortalaması olan 16,34'ün, erkek öğrencilerin başkaları ile yakınlık kurabilme puanları ortalaması olan 14,70'den yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasında 1,64 düzeyinde kızlar lehine bir fark olduğu görülmektedir. Bu farkın t-testi ile yapılan önem kontrolünde t değeri 2,56 bulunmuştur. Bu değer 0.05 düzeyinde tablo değeri olan 1,97'den büyük olduğu için, fark 0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuç, kız öğrencilerin diğerleri

ile erkek öğrencilerin kurduklarından daha yakın ilişkiler kurabildiklerini göstermektedir.

Elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde; yalnız kız öğrenci yüzdesinin (52.08), yalnız erkek öğrenci yüzdesinden (46.75) fazla olduğu, benlik saygısı düşük erkek öğrenci yüzdesinin (41.30), kız öğrenci yüzdesinden (38.95) fazla olduğu ve yakın ilişkiler kuramayan erkek öğrenci yüzdesinin (48.71) kız öğrenci yüzdesinden (27.65) fazla olduğu görülmektedir. Ancak ortalamalar arasındaki farklar yalnızlık ve benlik saygısı düzeyleri için istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bulunmamakta, sadece yakın kişilerarası ilişkiler kurmada fark kızlar lehine istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bulunmaktadır. Bu sonuçlara dayanarak kızların benlik saygılarının erkeklere kıyasla çok az da olsa yüksek olabildiği, kızların erkeklere kıyasla daha az arkadaşı olabilmesine rağmen onlarla daha yakın ilişkiler geliştirebildikleri söylenebilir.

4.5.1. Yalnızlık Düzeyi Açısından Bölümler Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin birbirinden farklı öğretim programları uygulanan bölümlerde eğitim görmelerinin, onların sahip oldukları bilgileri, becerileri, düşünceleri, davranışları, duyuş ve inanışları da farklılaştırabileceği düşüncesinden hareketle, öğrencilerin yalnızlık düzeyleri açısından bölümler arasında farklılık olup olmadığı da incelenmiştir.

Araştırmada sekiz bölüm yer almaktadır. Öğrencilerin bölümlere göre dağılımlarına baktığımızda, toplam 250 öğrenciden 95'i Fen Bilimleri Eğitim Bölümünde, 41'i Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünde, 24'ü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünde, 15'i Müzik Bölümünde, 22'si Sınıf Öğretmenliği Bölümünde, 24'ü ise Beden Eğitimi Bölümünde

eğitim görmektedirler. Farklı bölümlerde eğitim gören öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı Varyans analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9 incelendiğinde, yalnızlık düzeyleri açısından 39.06 ortalama puan ile Müzik bölümü ğrencilerinin ilk sırada yer aldıkları, onları sırasıyla 38.95 ortalama puan ile Sınıf ğretmenliği Bölümü, 38.04 ortalama puan ile Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü, 37.70 ortalama puan ile Beden Eğitimi Bölümü, 36.48 ortalama puan ile Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, 36.2 ortalama puan ile Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, 34.4 ortalama puan ile Eğitim Bilimleri Eğitimi Bölümü ve son sırada ise 34 ortalama puan ile Resim Bölümü ğrencilerinin yer aldıkları görülmektedir.

Ancak, Varyans analizi sonucu bulunan 0.80 lik F değereri, (Tablo F değerinden (2.01) küçük olduğundan) gruplar arasında 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur.

Tablo 9: Farklı Bölümlerde Okuyan ğrencilerin Yalnızlık Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değereri ile nemlilik Derecesi

<u>Yalnızlık Bölümler</u>	n	x	s	F	<u>nemlilik Derecesi</u>
Fen Bil.Eğit. Bölümü	95	36.2	8.91		nemsiz
Sosyal Bil.Eğit. Bölümü	41	36.48	9.04		
Türk Dili ve Ed. Eğitimi Bölümü	24	38.04	9.72		
Eğitim Bil. Eğit.Bölümü	21	34.4	9.85	0.80	
Resim Bölümü	8	34	8.51		
Müzik Bölümü	15	39.06	10.08		
Sınıf ğret. Bölümü	22	38.95	10.89		
Beden Eğit. Bölümü	24	37.70	7.80		P > 0.05

4.5.2. Benlik-Saygısı Açısından Bölümler Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin birbirinden farklı öğretim programları uygulanan bölümlerde eğitim görmelerinin, onların benlik-saygısı düzeylerini farklılaştırabileceği düşüncesinden hareketle, öğrencilerin benlik-saygısı düzeyleri açısından bölümler arasında farklılık olup olmadığı da incelenmiştir.

Farklı bölümlerde eğitim gören öğrencilerin benlik-saygısı düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı Varyans analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Farklı Bölümlerde Okuyan Öğrencilerin Benlik-Saygısı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi

<u>Benlik-Saygısı</u> Bölümler	n	x	s	F	Önemlilik Derecesi
Fen Bil.Eğit. Bölümü	95	11.17	2.53	1.89	Önemsiz
Sosyal Bil.Eğit. Bölümü	41	10.48	2.18		
Türk Dili ve Ed. Eğitimi Bölümü	24	10.20	3.20		
Eğitim Bil. Eğit.Bölümü	21	10.57	2.76		
Resim Bölümü	8	11.25	2.71		
Müzik Bölümü	15	9.86	2.41		
Sınıf Öğret. Bölümü	22	11.81	1.94		
Beden Eğit. Bölümü	24	11.79	1.97		

Tablo 10 incelendiğinde, benlik-saygısı düzeyleri açısından 11,81 ortalama puan ile Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin ilk sırada yer aldıkları, onları sırasıyla, 11,79 ortalama puan ile Beden Eğitimi Bölümü, 11.25 ortalama puan ile Resim Bölümü, 11.17 Ortalama puan ile Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, 10.57 ortalama puan ile Eğitim Bilimleri

Eğitimi Bölümü, 10.48 ortalama puan ile Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, 10.20 ortalama puan ile Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve son sırada 9.86 ortalama puan ile Müzik Bölümü ğrencilerinin yer aldıkları görülmektedir.

Ancak, Varyans analizi sonucu bulunan 1.89'luk F değeri, (tablo F değerinden (2.01) küçük olduğundan) gruplar arasındaki 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur.

4.5.3. Başkaları ile Yakınlık Kurabilme Açısından Bölümler Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin birbirinden farklı ğretim programları uygulanan bölümlerde eğitim görmelerinin, onların başkaları ile yakınlık kurabilme düzeylerini farklılaştırabileceği düşüncesinden hareketle, öğrencilerin başkaları ile yakınlık kurabilme düzeyleri açısından bölümler arasında farklılık olup olmadığı da incelenmiştir.

Farklı bölümlerde eğitim gören öğrencilerin başkaları ile yakınlık kurabilme düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı Varyans analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11 incelendiğinde, başkaları ile yakınlık kurabilme düzeyleri açısından 16.42 ortalama puan ile Eğitim Bilimleri Eğitimi Bölümü ğrencilerinin birinci sırada yer aldıkları, onları sırasıyla 16.08 ortalama puan ile Beden Eğitimi Bölümü, 15.86 ortalama puan ile Sınıf ğretmenliği Bölümü, 15.73 ortalama puan ile Müzik Bölümü, 15.31 ortalama puan ile Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, 15.5 ortalama puan ile Resim Bölümü, 15.25 ortalama puan ile Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü ve son sırada ise 14.71 ortalama puan ile Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü ğrencilerinin yer aldıkları görülmektedir.

Tablo 11: Farklı Bölümlerde Okuyan Öğrencilerin Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri ile Önemlilik Derecesi

Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Bölümler	n	x	s	F	Önemlilik Derecesi
Fen Bil. Eğit. Bölümü	95	14.71	3.92	0.90	Önemsiz
Sosyal Bil. Eğit. Bölümü	41	15.31	3.33		
Türk Dili ve Ed. Eğitim Bölümü	24	15.25	3.46		
Eğitim Bil. Eğit. Bölümü	21	16.42	3.12		
Resim Bölümü	8	15.5	3.70		
Müzik Bölümü	15	15.73	3.69		
Sınıf Öğret. Bölümü	22	15.86	3.28		
Beden Eğit. Bölümü	24	16.08	3.75		

Ancak, Varyans analizi sonucu bulunan 0.90'lık F değeri, (tablo F değerinden (2.01) küçük olduğundan) gruplar arasında 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur.

4.6.1. Yalnızlık Düzeyi Açısından Anabilim Dalları Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Fatih Eğitim Fakültesinde; Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji Eğitimi olmak üzere 4 ayrı Anabilim Dalını, Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Tarih ve Coğrafya Öğretmenliği olmak üzere 2 ayrı Anabilim Dalını kapsamaktadır. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü sadece Edebiyat Öğretmenliği Anabilim Dalını, Eğitim Bilimleri Eğitimi Bölümü sadece Rehberlik ve Psikolojik Danışma Eğitimi Anabilim Dalını, Resim Bölümü Resim Öğretmenliği Anabilim Dalını, Müzik Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalını, Sınıf Öğretmenliği bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalını, Beden Eğitimi

Bölümü ise Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalını içermektedirler.

Anabilim Dallarında, Bölüm ile kıyaslandığında meslek eğitimi ile ilgili daha spesifik bir öğretim verilmekte olduğundan dolayı, bu mesleğe özgü eğitimlerin öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında fark oluşturup oluşturmayacağı da incelenmiştir. Bölümlerin herbir anabilim dalında bulunan öğrencilerin yalnızlık puanlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı varyans analizi kullanılarak araştırılmıştır. Bulgular Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Farklı Anabilim Dallarında Okuyan Öğrencilerin Yalnızlık Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi

<u>Yalnızlık</u>					Önemlilik Derecesi	
Anabilim Dalları	n	x	s	F		
Biyoloji	24	37.125	10.04		Önemsiz	
Fizik	24	37.20	8.12			
Kimya	22	36.59	11.68			
Matematik	25	34	4.96			
Tarih	21	37.85	8.90			
Coğrafya	20	35.05	9.19			
Edebiyat Öğret.	24	38.04	9.72			
Rer. ve Psk. Danış.	21	34.14	9.85	0.77		
Resim Öğret.	8	34	8.51			
Müzik Öğret.	15	39.06	10.08			
Sınıf Öğret.	22	38.95	10.89			
Beden Eğit. Öğretmenliği	24	37.70	.80			P > 0.05

Tablo 12 incelendiğinde, yalnızlık düzeyleri açısından 39.06 ortalama puan ile Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin ilk sırada yer aldıkları, onları sırasıyla 38.95 ortalama puan ile Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 37.85 ortalama puan ile Tarih Öğretmenliği

Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 37.70 ortalama puan ile Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 37.20 ortalama puan ile Fizik Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 37.125 ortalama puan ile Biyoloji Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 36.59 ortalama puan ile Kimya Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 35.05 ortalama puan ile Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 34.14 ortalama puan ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin izledikleri ve son sırada 34 ortalama puan ile Matematik Öğretmenliği ve Resim Öğretmenliği Anabilim Dallarında okuyan öğrencilerin yer aldıkları görülmektedir. Ancak, Varyans analizi sonucu bulunan 0.77'lik F değeri gruplar arasında 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur.

4.6.2. Benlik-Saygısı Düzeyi Açısından Anabilim Dallarında Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Anabilim dalları arasında öğrencilerin, benlik-saygısı düzeyleri açısından fark olup olmadığı varyans analizi kullanılarak araştırılmıştır. Bulgular Tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13 incelendiğinde, benlik-saygısı açısından 11.81 ortalama puan ile Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin ilk sırada yer aldıkları, onları sırasıyla 11.79 ortalama puan ile Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 11.72 ortalama puan ile Kimya Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 11.29 ortalama puan ile Biyoloji Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 11.25 ortalama puan ile Resim Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 10.92 ortalama puan ile Matematik Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 10.75 ortalama puan ile Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 10.23 ortalama puan ile Tarih Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 10.20 ortalama

puan ile Edebiyat Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin izledikleri ve son sırada ise 9.86 ortalama puan ile Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin yer aldıkları görülmektedir. Ancak, Varyans analizi sonucu bulunan 1.41 lik F değeri gruplar arasında 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur.

Tablo 13: Farklı Anabilim Dallarında Okuyan Öğrencilerin Benlik-saygısı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi

<u>Benlik-Saygısı</u> Anabilim Dalları	n	x	s	F	Önemlilik Derecesi
Biyoloji	24	11.29	2.19		Önemsiz
Fizik	24	10.83	2.37		
Kimya	22	11.72	2.64		
Matematik	25	10.92	2.92		
Tarih	21	10.23	2.21		
Coğrafya	20	10.75	2.17	1.41	
Edebiyat Öğret.	24	10.20	3.20		
Rer. ve Psk. Danış.	21	10.57	2.76		
Resim Öğret.	8	11.25	2.71		
Müzik Öğret.	15	9.86	2.41		
Sınıf Öğret.	22	11.81	1.94		
Beden Eğit. Öğretmenliği	24	11.79	1.97		P > 0.05

4.6.3. Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Düzeyi Açısından Anabilim Dalları Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bölümlerin herbir anabilim dalında bulunan öğrencilerin başkaları ile yakınlık kurabilme düzeyleri arasında fark olup olmadığı Varyans analizi kullanılarak araştırılmıştır. Bulgular Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14: Farklı Anabilim Dallarında Okuyan Öğrencilerin Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri ile Önemlilik Derecesi

Başkaları İle Yakınlık Kurabilme Anabilim Dalları	n	x	s	F	Önemlilik Derecesi
Biyoloji	24	15.79	3.78	1.29	Önemsiz
Fizik	24	13.87	4.62		
Kimya	22	14.72	2.97		
Matematik	25	13.84	4.83		
Tarih	21	14.19	3.18		
Coğrafya	20	16.5	3.13		
Edebiyat Öğret.	24	15.25	3.46		
Reh. ve Psk.Danış.	21	16.42	3.12		
Resim Öğret.	8	15.5	3.70		
Müzik Öğret.	15	15.73	3.69		
Sınıf Öğret.	22	15.86	3.28		
Beden Eğit. Öğretmenliği	24	16.08	3.75		

Tablo 14 incelendiğinde, başkaları ile yakınlık kurabilme açısından 16.5 ortalama puan ile Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin ilk sırada yer aldıkları, onları sırasıyla 16.42 ortalama puan ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 16.08 ortalama puan ile Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 15.86 ortalama puan ile Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 15.79 ortalama puan ile Biyoloji Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 15.73 ortalama puan ile Müzik Öğretmenliği Anabilim dalında okuyan öğrencilerin, 15.5 ortalama puan ile Resim Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 15.25 ortalama puan ile Edebiyat Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin 14.72 ortalama puan ile Kimya Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin, 14.19 ortalama puan ile Tarih Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin 13.87 ortalama puan ile Fizik Öğretmenliği

Anabilim dalında okuyan öğrencilerin izledikleri ve son sırada ise 13.84 ortalama puan ile Matematik Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan öğrencilerin yer aldıkları görülmektedir. Ancak, Varyans analizi sonucu bulunan 1.29'luk F değeri gruplar arasında 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur.

4.7.1. Yalnızlık Düzeyi Açısından Sınıflar Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Üniversite eğitimine yeni başlamış olma durumunda olan öğrenciler ile daha üst sınıflarda olan ve yeni başlayanlara kıyasla gerek bilgi, gerek deneyim ve gerekse de geçirilmiş yaşantılar açısından daha üst düzeyde olacakları düşünülen öğrenciler arasında yalnızlık açısından belirli farkların bulunabileceğinden hareketle I., II., III., IV. sınıf öğrencilerinin ortalamaları arasında fark olup olmadığına bakılmıştır. Varyans analizi tekniği kullanılarak yapılan istatistiksel analiz sonucu elde edilen bulgular Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15: I., II., III. ve IV. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Yalnızlık Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi

<u>Yalnızlık</u> Tüm Sınıflar	n	x	S	F	Önemlilik Derecesi
I. Sınıflar	75	37.77	9.48		Önemsiz
II. Sınıflar	64	36.84	9.85	0.73	
III. Sınıflar	53	36.64	8.69		
IV. Sınıflar	58	35.37	8.65		P > 0.05

Tablo 15 incelendiğinde, yalnızlık düzeyleri açısından 37.77 ortalama puan ile I. sınıf öğrencilerinin ilk sırada yer aldıkları, onları sırasıyla 36.84 ortalama puan ile II. sınıf öğrencilerinin, 36.64 ortalama puan ile III. sınıf öğrencilerinin izledikleri ve son sırada ise 35.87 ortalama puan ile IV. sınıf öğrencilerinin yer aldıkları görülmüştür.

Ancak, Varyans analizi sonucu bulunan 0.73'lük F değeri gruplar arasında 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur.

4.7.2. Benlik-Saygısı Açısından Sınıflar Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

I., II., III., IV. sınıf öğrencilerinin benlik-saygısı düzeyleri arasında fark olup olmadığı konusunda Varyans analizi tekniği kullanılarak yapılan istatistiksel analiz sonucu elde edilen bulgular Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16 incelendiğinde, benlik-saygısı düzeyleri açısından 11.39 ortalama puan ile IV. sınıf öğrencilerinin ilk sırada yer aldıkları, onları sırasıyla 10.88 ortalama puan ile I. sınıf öğrencilerinin, 10.83 ortalama puan ile III. sınıf öğrencilerinin izledikleri ve son sırada ise 10.76 ortalama puan ile II. sınıf öğrencilerinin yer aldıkları görülmektedir.

Tablo 16: I., II., III., IV. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Benlik-Saygısı Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri İle Önemlilik Derecesi

<u>Benlik-Saygısı</u>	n	x	S	F	Önemlilik Derecesi
Tüm Sınıflar					
I. Sınıflar	75	10.88	2.22	0.78	Önemsiz
II. Sınıflar	64	10.76	2.90		
III. Sınıflar	53	10.83	2.50		
IV. Sınıflar	58	11.39	2.36		
					P > 0.05

Ancak , Varyans analizi sonucu bulunan 0.78'lik F değeri gruplar arasında 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur.

4.7.3. Başkaları ile Yakınlık Kurabilme Açısından Sınıflar Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

I., II., III., IV. sınıfı öğrencilerinin yakın ilişkiler kurabilme düzeyleri arasında fark olup olmadığı konusunda Varyans analizi tekniği kullanılarak yapılan istatistiksel analiz sonucu elde edilen bulgular Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17: I., II., III., IV. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Başkaları ile Yakınlık Kurabilme Puanlarının Ortalamaları, Standart Kaymaları ve F Değeri ile Önemlilik Derecesi

Başkaları ile Yakınlık Kurabilme	n	x	S	F	Önemlilik Derecesi
Tüm Sınıflar					
I. Sınıflar	75	14.98	3.60		Önemsiz
II. Sınıflar	64	15.10	4.10	0.76	
III. Sınıflar	53	15.47	3.40		
IV. Sınıflar	58	15.87	3.31		P > 0.05

Tablo 17 incelendiğinde, başkaları ile yakınlık kurabilme düzeyleri açısından 15.87 ortalama puan ile IV. sınıf öğrencilerinin ilk sırada yer aldıkları, onları sırasıyla 15.47 ortalama puan ile III. sınıf öğrencilerinin, 15.10 ortalama puan ile II. sınıf öğrencilerinin ve son sırada ise 14.98 ortalama puan ile I. sınıf öğrencilerinin izledikleri görülmektedir.

Ancak, Varyans analizi sonucu bulunan 0.76 lık F değeri gruplar arasında 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur.

Elde edilen bulgular; okunulan bölüm, anabilim dalı ve sınıf değişkenlerinin öğrencilerin gerek yalnızlık, gerek benlik saygısı ve gerekse yakın ilişkiler kurabilme düzeyleri üzerine etkilerinin olmadığını göstermiştir.

4.8. Yalnızlık, Benlik-Saygısı Ve Yakın İlişkiler Kurma Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu üç değişken arasındaki ilişkiler; hem öğrencilerin bu üç ölçekten aldıkları puanlar arasındaki ilişki Pearson Momentelr Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile hesaplanarak hem de öğrencilerin bu değişkenlerdeki düzeyleri dikkate alınarak Ki-kare (x^2) tekniği ile ikili karşılaştırmalar yapılarak incelenmiştir. Bulunan korelasyon katsayılarının önem kontrolleri yapılmış ve x^2 değerleri içinde Contingency katsayıları hesaplanmıştır.

4.8.1. Yalnızlık İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin UCLA Yalnızlık Ölçeğinden aldıkları puanlarla, Benlik Saygısı alt testinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyon katsayısı -0.28 olarak bulunmuştur. Bu değer, korelasyon katsayısının önem kontrolü yapılarak tesadüfi değil, önemli bir değer olduğu da belirlenmiştir. Bulunan korelasyon katsayısı, iki değişken arasında güçlü olmamakla birlikte negatif bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuç benlik saygısı arttıkça yalnızlık düzeyinin azaldığı şeklinde yorumlanabilir.

Bu iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesinde ikinci bir istatistiksel analiz için öğrenciler UCLA Yalnızlık Ölçeğinden, Kişisel Yönelim Envanterinin Benlik Saygısı alt testinden aldıkları puanlara göre, benlik saygısı yüksek-düşük ve yalnız-yalnız değil şeklinde sınıflandırılmışlar ve gruplar arası fark olup olmadığı 2x2 düzenindeki Ki-kare (x^2) tekniği kullanılarak araştırılmıştır. Bulgular Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: Öğrencilerin Yalnızlık ve Benlik-Saygısı Düzeylerine Göre Dağılımları

Benlik-Saygısı	Yüksek	Düşük	Toplam
Yalnızlık			
Yalnız	59 (74.5)	66 (50.5)	125
Yalnız Değil	90 (75)	35 (50.5)	125
Toplam	149	101	250

$$x^2=15.72$$

$$SD = 1 \quad P < 0.05 \quad Cs:0.2432$$

Tablo 18'e bakıldığında öğrencilerden; 59'unun benlik saygıları yüksek olmasına rağmen yalnız oldukları, 66'sının benlik saygılarının düşük ve yalnız oldukları, 35'inin benlik saygısı düşük olmasına rağmen yalnız olmadıkları ve 90'ının ise benlik saygısı yüksek ve yalnız olmadıkları görülmektedir. Gruplar arasındaki farkın Ki-kare (x^2) tekniği kullanılarak yapılan önem kontrolünde $x^2=15.72$ düzeyinden bulunan değer, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğunu ($P<0.05$) göstermiştir. Bu farkın, 90 öğrencinin oluşturduğu hem benlik saygısı yüksek olan ve hem de yalnız olmayan gruptan kaynaklandığı görülmektedir. Bu sonuç da, benliğe saygı ile yalnız olmama arasında ilişki olduğunu göstermektedir.

4.8.2. Benlik Saygısı ile Yakın İlişkiler Kurma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin Shostrom'un Kişisel Yönelim Envanterinin Benliğe Saygı ve Yakın İlişkiler Kurabilme alt testlerinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyon katsayısı 0.20 olarak bulunmuştur. Bu değer, korelasyon katsayısının önem kontrolünün yapılarak tesadüfü değil, önemli bir değer olduğu da belirlenmiştir. Bulunan korelasyon katsayısı iki değişken arasında güçlü olmamakla birlikte pozitif bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, benlik saygısı arttıkça, yakın ilişkiler kurmanın da artacağı şeklinde yorumlanabilir.

Bu iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesinde ikinci bir istatistiksel analiz için öğrenciler, iki alt testten aldıkları puanlara göre benlik saygısı yüksek-düşük ve yakın ilişkiler kuranlar-kuramayanlar olarak sınıflandırılmışlar ve gruplar arası fark olup olmadığı 2x2 düzenindeki Ki-Kare (χ^2) tekniği kullanılarak araştırılmıştır. Bulgular Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19: Öğrencilerin Benlik Sayısı ve Yakın İlişkiler Kurma Düzeylerine Göre Dağılımları

Yakın İlişkiler	Kuranlar	Kuramayanlar	Toplam
Benlik Saygısı			
Yüksek	101 (88,8)	49 (61,2)	150
Düşük	47 (59,2)	53 (40,8)	100
Toplam	148	102	250

$$\chi^2 = 10.25$$

$$SD = 1$$

$$P < 0.05$$

$$Cs: 0.1984$$

Tablo 19'a bakıldığında öğrencilerden; 49'unun benlik saygısı yüksek olmasına rağmen yakın ilişkiler kuramadıkları, 47'sinin benlik saygısı düşük olmasına rağmen yakın ilişkiler kurdukları, 53'ünün hem benlik saygısının düşük olduğu ve hem de yakın ilişkiler kuramadıkları, 101'inin ise hem benlik saygısının yüksek hemde yakın ilişkiler kurdukları görülmektedir. Gruplar arasındaki farkın Ki-kare (χ^2) tekniği kullanılarak yapılan önem kontrolünde $\chi^2=10.25$ düzeyinde bulunan değer, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğunu ($P<0.05$) göstermiştir. Bu farkın, 101 öğrencinin oluşturduğu hem benlik saygısı yüksek olan ve hem de yakın ilişkiler kurabilen gruptan kaynaklandığı görülmektedir. Bu sonuç da, benliğe saygı ile yakın ilişkiler kurma arasında ilişki olduğunu göstermektedir.

4.8.3. Yalnızlık ve Yakın İlişkiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin UCLA Yalnızlık Ölçeğinden ve Yakın İlişkiler Kurma alt testinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyon katsayısı -0.0035 olarak bulunmuştur. Negatif yönde olan bu değer sifıra çok yakın olduğu için iki değişken arasında ölçülen grup için ilişki olmadığı söylenebilir.

Bu iki değişken arasındaki ilişki Ki-Kare (χ^2) tekniği ile de araştırılmıştır. Öğrenciler iki testten aldıkları puanlara göre, yakın ilişkiler kuranlar-kuramayanlar ve yalnız olanlar-olmayanlar olarak sınıflandırılmışlar ve grupalar arasında fark olup olmadığı 2×2 düzenindeki Ki-Kare (χ^2) tekniği ile incelenmiştir. Bulgular Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20: Öğrencilerin Yalnızlık ve Yakın İlişkiler Kurma Düzeylerine Göre Dağılımları

Yakın ilişkiler	Kuranlar	Kuramayanlar	Toplam
Yalnızlık			
Yalnız	74 (73.4)	50 (50.6)	124
Yalnız Değil	74 (74.6)	52 (51.4)	126
Toplam	148	102	250

$$\chi^2 = 0.0238$$

$$SD = 1$$

$$P > 0.05$$

Tablo XX'ye bakıldığında öğrencilerden; 74'ünün yakın ilişkiler kurabilmelerine rağmen yalnız oldukları, 50'sinin yalnız oldukları ve yakın ilişkiler kuramadıkları, 52'sinin yakın ilişkiler kuramadıkları fakat yalnız da olmadıkları, 74'ünün ise yalnız olmadıkları ve yakın ilişkiler kurdukları görülmektedir. Bulunan $\chi^2=0.0238$ düzeydeki değere göre gruplar arasında fark bulunmamaktadır ($P>0.05$). Bu sonuç da yalnızlık ve yakın ilişkiler kurma arasında ilişki olmadığını göstermektedir.

Teorik olarak düşünülduğünde yakın ilişkiler kurma düzeyi arttıkça yalnızlığın azalmış olması beklenir. Ancak yapılan iki ayrı istatistik işlemden de ölçüm yapılan grup için bu iki değişken arasında ilişki bulunmamıştır. Bu sonuç, ya öğrencilerin diğerleri ile ilişkiler kurmalarına rağmen yalnızlık duygusundan kurtulamadıkları, ya da diğerleri ile çok ilişki kurmamalarına rağmen kendilerini yalnız hissetmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Örneğin; sadece bir arkadaşı olan ve onunla çok iyi düzeyde bir dostluk ilişkisi geliştirmiş bir öğrenci kendini yalnız hissetmeyebilir veya çok arkadaşı olmasına rağmen onlarla rahatça konuşamayan, paylaşım yapamayan bir öğrenci de kendisini yalnız hissedebilir.

ARAŞTIRMANIN YARGILARI

Günümüzde eğitim sadece bireylerin zihinsel gelişimleriyle değil, kişisel ve sosyal gelişimleriyle de yakından ilgilenmek zorundadır. Gençlerin psikolojik ve sosyal açıdan sağlıklı birer kişi olarak yetişmesinde eğitimin yanında, aile içi ilişkilerin ve sosyal çevrenin de önemli katkılarının olduğu bilinmektedir.

Yalnızlığın üniversite gençliğinde görülme sıklığını anlama açısından bu araştırmaya katılan öğrenciler arasında yalnızlığın yaygınlığına bakıldığında; örnekteki öğrencilerden % 48,8'inin yalnızlıktan yakındıkları ve toplam 122 öğrencinin 35 ve üstü puan aldıkları görülmektedir. Bu derece yaygın olan yalnızlığın tanınması, önlenmesi ve azaltılması konusunda önlemler almak gerekmektedir.

Eğitimin nihai amacı, öğrencinin bir bütün olarak (bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal) gelişiminin sağlanması olduğuna göre; bu sürece katkıda bulunmak sadece psikolojik danışmanların değil, saygı, sevgi, güven, içtenlik ve empatik anlayışın bulunduğu bir ders ortamı sağlayarak öğrencileri pasif dinleyici ve ezberci olmaktan çıkarıp aktif ve yaratıcı hale getirecek olan öğretmenlerin de önemli görevlerinden biri olmaktadır.

Bulgulara göre; kız öğrencilerin % 52.08'un, erkek öğrencilerin ise % 46.75'inin yalnızlıktan yakındıkları görülmüştür. Bu sonuç kız ve erkek öğrencilerin yaklaşık yarısının yalnız olduklarını göstermektedir. Kız öğrencilerin % 38.94'ünün, erkek öğrencilerin ise % 41.30'unun benlik saygılarının düşük olduğu ve kız öğrencilerden % 27.65'inin, erkek öğrencilerden ise % 48.71'inin başkaları ile yakın ilişki kurmakta yetersiz oldukları bulunmuştur. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla başkaları ile yakın ilişki kurmakta daha iyi bir durumda oldukları görülmektedir. Alınan eğitimin türü

ve sınıf düzeyinin bu üç değişken üzerinde de fark yaratacak bir etkisi bulunmamaktadır.

Öğrencilerin yaklaşık olarak yarısının yalnız olmaları, benlik saygılarının düşük olması ve yakın kişiler arası ilişkiler kuramamaları, etkin bir rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetine ihtiyaç hissettiklerini göstermektedir. Bu hizmetlere ek olarak, öğretim elemanlarının da derslerinde öğrencilerin psiko-sosyal gelişimlerine olumlu katkıda bulunacak bir sınıf ortamı yaratmalarının ve öğrencilerle iyi bir etkileşim içinde bulunmalarının da çok yararlı olacağı düşünülmektedir.

ARAŞTIRMANIN ÖNERİLERİ

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak ve yargılardan da yararlanılarak şu öneriler ortaya konmaktadır.

1. Bu araştırma, Fatih Eğitim Fakültesinin Fen Bilimleri Eğitimi, Sosyal Bilimler Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, Eğitim Bilimleri Eğitimi, Resim-İş Eğitimi, Müzik Eğitimi, Sınıf Öğretmenliği ve Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinin I., II., III. ve IV. sınıflarında okuyan öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın farklı fakültelerdeki öğrenciler üzerinde yapılması ve elde edilen bulguların bu araştırmadan elde edilen bulgularla karşılaştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

2. İlkokuldan başlayarak üniversite yıllarını da içerecek şekilde aynı grup üzerinde yürütülecek uzun dönemli (longitudinal) bir takip araştırması ile, öğrencilerin belli gelişim dönemlerindeki yalnızlık düzeyleri ile ilgili daha ayrıntılı bulguları elde etmek mümkündür.

3. Her öğretim düzeyinde olduğu gibi üniversitede de akademik çalışmalar kadar, öğrencilerin psiko-sosyal gelişimleri de önemlidir. Bu nedenle öğrencilerin yaşam tatminlerini arttırıcı psiko-sosyal hizmetlerin daha etkin bir hale getirilmesi öğrencilerin akademik başarılarını da arttırmada büyük yarar sağlayacaktır.

4. Fakültede görevli tüm öğretim elemanlarının, öğrencilerin kendilerine güven ve saygılarının arttırılmasına ve anlamlı kişilerarası ilişkiler kurmalarına katkıda bulunacak uygun sınıf ortamını hazırlamalarında daha fazla çaba göstermeleri yararlı olacaktır.

5. Fakültede görevli tüm öğretim elemanlarının ve özellikle danışmanların sınıflarındaki öğrencilerle yakından ilgilenmeleri ve problemi olan öğrencileri psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti veren öğretim elemanlarına havale etmeleri ve böylece öğrencilerin bu hizmetlerden yararlanmalarını sağlamaları son derece önemlidir.

6. Üniversitelerde ders dışı etkinliklere daha çok öğrencinin katılımının sağlanması, yalnızlığın çözümlenmesinde, öğrencilerin benlik saygılarının arttırılmasında ve yakın ilişkiler geliştirmelerinde çok yararlı olacaktır.

7. Sadece okul ortamında değil, aile ortamında da ebeveynlerin çocuklarına olumlu yaklaşımları ve iyi ilişkileri ile yardımcı olmaları, onların kendilerine güvenli, saygılı olmalarında ve etkin kişilerarası ilişkiler geliştirebilmelelerinde büyük katkı sağlayacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

a) Kitaplar

1. Baymur, F.,1993, Genel Psikoloji, İnkılap Kitabevi Yayın San. ve Tic. A.Ş. Anka Ofset A.Ş., İstanbul.
2. Brookover, W.B.,1984, Thomas, S., Patterson, A., "Self-Concept of Ability and School Achievement," Sociology of Educaiton, Vol: 37, No: 271-278.
3. Geçtan, E.,1984, Psikanaliz ve Sonrası, Maya Matbaacılık Yayınları Ltd.Şti., II. Basım, Ankara.
4. Gençtan, E.,1988 İnsan Olmak, Evrim Matbaacılık Ltd.Ştir., Beşinci Basım, İstanbul.
5. Kaczowski, H.,1975 Patterson, C.H., Counseling and Psychology in Elemantary Schools, Illinois: Charles C., Thomas Puslisher.
6. Kaptan, S.,1973, Bilimsel Arastırma Teknikleri, Ayyıldız Mat-baası A.Ş., Ankara.
7. Kılıçcı, Y.,1989, Okulda Ruh Sağlığı, Şafak Ofset Tipo Matbaacılık, Ankara.
8. Köknel, Ö.,1981, Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları, Cem Yayınevi, Başaran Matbaası, İstanbul.
9. Köknel, Ö.,1986, Kaygıdan Mutluluğa Kisilik, Altın Kitaplar Yayınevi, 7. Baskı, İstanbul.
10. Özgüven, İ.E.,1980, Görüşme İlke ve Teknikleri, İleri Matbaası, Ankara.
11. Purkey, W.W.,1970, Self-Concept and School Achievement, Englewood Cliffs and Prentice-Hall,New York.
12. Yörükoğlu, A.,1985, Cocuk Ruh Sağlığı, Türkiye İş Bankası Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 9.Baskı, Ankara.
13. Yörükoğlu, A., 1990, Gençlik Çağı, Acar Matbaacılık Tesisleri, 7. Baskı, İstanbul.

b) Makaleler

1. Aslan, E., "Benlik Kavramı ve Bireyin Yaşamındaki Etkileri" Eğitim Bilimleri Dergisi, Marmara Üniver-

sitesi Atatürk Eğitim Fakütesi, Sayı:4,1992, ss.7-14.

2. Bond, D.L., "Loneliness and Solitude: Some Influences of Object Relations On The Experience Of Being Alone," Dissertation Abstracts, DAI-B 51/09, Mar-1991, p.4585.
3. Buskirk, V., Miller, A.; "Coping With Adolescent Loneliness: The Effects Of An Empirically Derived Intervention Program," Dissertation Abstracts, DAI-B 52/07, Jan-1992, p.3949.
4. Crowell, M.H., "Loneliness In A Life Transition", Dissertation Abstracts, DAI-A 49/10, Apr-1989, p.3156.
5. Demir, A., "UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği," Psikoloji Dergisi, Sayı:7,26, 1989, ss.14-18.
6. Deppe, H.J., "Loneliness and Self-Esteem As Related To Academic Achievement And Gender In College Students", Dissertation Abstracts, DAI-A 48/10, Apr-1988, p.2577.
7. Keyes, J.A., "Cognitiue Dİstortions And Loneliness: Does Changing Negative Thoughts Affect Loneliness?," Dissertation Abstracts, DAI-B 52/06, Dec-1991, p.3298.
8. Link, W.J., "The Effects Of Cognitive-Behavioral Group Interventions On Loneliness," Dissertation Abstracts, DAI-A 51/07, Jan-1991, p.2321.
9. Spier, B.E., "Relationships Between Depression, Self-Esteem And Loneliness In Elderly Community Residents", Dissertation Abstracts, DAI-A 50/07, Jan-1990, p.2246.

c) Diğer Yayınlar

1. Bilgen, S., "Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ve Bazı Değişkenlerin Uyum Düzeyine Etkisi", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1989.
2. Demir,A., "Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler", (Yayınlanmamış Doktora tezi), Hacettepe Üniveristesesi, Ankara, 1990.
3. Demirel, Ö., Ün,K., Eğitim Terimleri Sözlüğü, Şafak Matbaası, Ankara, 1987.

4. Elzen, O., "Self Esteem In Childeren and It's Antecedents," (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 1981.
5. Enç, M., Ruhbilim Terimleri Sözlüğü, Karatepe Yayınları, Ankara, 1990.
6. Gökçakan, Z., "Bireysel ve Grupla Psikolojik Danışmanın Uzun Süreli Hemodiyaliz Tedavisinin Hastalarda Yol Açtığı Ruhsal Bozuklukları Azaltmadaki Etkisi," (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1984.
7. Kılıçcı, Y., "Üniversite Öğrencilerinin Kendini Kabullerini Etkileyen Bazı Değişkenler," (Yayınlanmamış Doçentlik Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1981.
8. Yaparel, R., "Sosyal İlişkilerdeki Başarı ve Başarısızlık Nedenlerinin Algılanması İle Yalnızlık Arasındaki Bağlantı," (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1984.

EK - 1

(UCLA YALNIZLIK ÖLÇEĞİ)

UCLA YALNIZLIK ÖLÇEĞİ
(UCLA + LS)

Aşağıda çeşitli duygu ve düşünceleri içeren ifadeler verilmektedir. Sizden istenen her ifadeye tanımlanan duygu veya düşünceyi ne sıklıkta hissettiğinizi ya da düşündüğünüz her ifade için bir tek rakkamı daire içine alarak belirtmenizdir.

Bu testten elde edilecek bilgiler kesinlikle gizli kalacaktır. Bu bir sınav olmadığı için maddeleri içtenlikle ve sizi en iyi yansıtacak şekilde işaretleyeceğinize inanıyorum. Ek bilgi için sadece cinsiyetinizi, okuduğunuz bölümü ve sınıfı yazınız. İsmınızı yazmanız gerekli değildir. Ancak sonuçlar hakkında bilgi almak istiyorsanız adınızı ve soyadınızı da yazınız.

Cinsiyetiniz
Okuduğunuz Bölüm/Anabilim Dalı
Sınıfınız
Adınız ve Soyadınız

	Ben bu durumu HIÇ	Ben bu durumu NADİREN	Ben bu durumu BAZEN	Ben bu durumu SIK SIK
	Yaşamam	Yaşarım	Yaşarım	Yaşarım
1. Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.	1	2	3	4
2. Arkadaşım yok	1	2	3	4
3. Başvuracağım kimse yok.	1	2	3	4
4. Kendimi tek başıma hissetmiyorum.	1	2	3	4
5. Kendimi bir arkadaş grubunun bir parçası olarak hissediyorum.	1	2	3	4
6. Çevremdeki insanlarla bir çok ortak yönüm var.	1	2	3	4
7. Artık hiç kimseyle samimi değilim.	1	2	3	4
8. İlgilerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşılıyor.	1	2	3	4
9. Dışa dönük bir insanım.	1	2	3	4
10. Kendimi yakın hissettiğim insanlar var.	1	2	3	4
11. Kendimi grup dışına itilmiş hissediyorum.	1	2	3	4
12. Sosyal ilişkilerim yüzeyseldir.	1	2	3	4
13. Hiç kimse beni gerçekten iyi tanımıyor.	1	2	3	4
14. Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum.	1	2	3	4
15. İstediğim zaman arkadaş bulabilirim.	1	2	3	4
16. Beni gerçekten anlayan insanlar var.	1	2	3	4
17. Bu derece içime kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum.	1	2	3	4
18. Çevremde insanlar var ama benimle değiller.	1	2	3	4
19. Konuşabileceğim insanlar var.	1	2	3	4
20. Derdimi anlatabileceğim insanlar var.	1	2	3	4

EK - 2

(KİŞİSEL YÖNELİM ENVANTERİ)
Everett L. Shostrom

BENLİK SAYGISI (SR) VE
BAŞKALARI İLE YAKINLIK KURABİLME (C)
ALT TESTLERİ

KİŞİSEL YÖNELİM ENVANTERİ

Everett L.Shastrom

**Benlik-Saygısı (Self-respect-Sr) ve
Başkaları İle Yakınlık Kurabilme (Close-Relationship-C)
Alt Testleri**

Bu testte çift cümleli 44 madde vardır. Her maddedeki iki cümleyi dikkatle okuyun. A ve B cümlelerinden hangisi sizin durumunuzu daha iyi anlatıyorsa, cevap kağıdında ilgili madde sayısının hizasındaki size uygun olan aralığı karalayınız. Bu testten elde edilecek bilgiler kesinlikle gizli kalacaktır. Bu bir sınav olmadığı için maddeleri içtenlikle ve sizi en iyi yansıtacak şekilde işaretleyeceğinize inanıyorum. Ek bilgi için sadece cinsiyetinizi, okuduğunuz bölümü ve sınıfınızı yazınız. isminizi yazmanız gerekli değildir. Ancak sonuçlar hakkında bilgi almak istiyorsanız adınızı ve soyadınızı da yazınız.

Cinsiyetiniz
Okuduğunuz Bölüm/Anabilim Dalı
Sınıfınız
Adınız ve Soyadınız

1. A) Olduğum gibi görünmekten, duygu ve düşüncelerime uygun biçimde davranmaktan çekiniyorum.
B) Olduğum gibi görünmekten çekinmiyorum.
2. A) Övüldüğüm zaman sıkılıyorum.
B) Övülmeekten hiç sıkılmam.
3. A) Gönlümce yaşamam mümkündür.
B) Gönlümce yaşamam mümkün değildir.
4. A) Karşılaştığım güçlüklerle başa çıkabiliyorum.
B) Karşılaştığım güçlüklerle başa çıkamıyorum.
5. A) İsteklerim, beğenilerim ve değer yargılarıma uygun bir hayat sürüyorum.
B) İsteklerim, beğenilerim ve değer yargılarıma uygun bir hayat sürmüyorum.
6. A) Karşılaştığım bir durumu kavrama yeteneğime güveniyorum.
B) Karşılaştığım bir durumu kavrama yeteneğime güvenmiyorum.
7. A) Hayatla başedebilme gücüne doğuştan sahip olduğuma inanıyorum.
B) Hayatla başedebilme gücüne doğuştan sahip olduğuma inanmıyorum.
8. A) Geçmişte yaptıklarımı haklı gösterme gereğini duyuyorum.
B) Geçmişte yaptıklarını haklı gösterme gereğini duymuyorum.
9. A) Başkalarının görüşümü kabul etmeleri önemlidir.
B) Başkalarının görüşümü kabul etmeleri şart değildir.
10. A) İçimden geldiği gibi davranır ve sonuçlarına katlanırım.
B) İçimden geldiği gibi davranıp sonuçlarına katlanamam.
11. A) İnsanın kendi çıkarlarını kollaması doğaldır.
B) İnsanın kendi çıkarını kollaması doğal değildir.

- 12.A) İsrarcı ve sebatlıyım.
B) İsrarcı ve sebatlı değilim.
- 13.A) İnsanın en önemli yeteneği üzerinde düşünmesi yerinde bir harekettir.
B) En önemli yeteneği üzerinde düşünen insan kibirlenir kasıntılaşır.
- 14.A) Kendi kendine yeten bir insanım.
B) Kendi kendine yeten bir insan değilim.
- 15.A) Başkaları ile ilişkilerinde kararlı ve güvenliyimdir.
B) Başkaları ile ilişkilerinde karasız ve güvensizimdir.
- 16.A) Mükemmel olmayan herhangi bir işten rahatsızlık duymam.
B) Mükemmel olmayan herhangi bir işten rahatsızlık duyarım.
- 17.A) Bir dostumun yaptığı bir iyiliğin daima karşılığını yapma zorunluluğun duyarım.
B) Bir dostumun yaptığı bir iyiliğinin ille de karşılığını yapma zorunluluğunu duymam.
- 18.A) Bir yabancından iyilik gördüğüm zaman kendimi borçlu hissediyorum.
B) Bir yabancının iyiliğini boçluluk duygusuna kapılmaksızın, kabul ederim.
- 19.A) Karşımdakinden takdir beklemeksizin elimden geleni yaparım.
B) Başkalarının, kendileri için yaptıklarını takdir etmelerini beklemek hakkımdır.
- 20.A) Davranışlarımı başkalarının beklentilerine uydururum.
B) Başkalarının beklentilerine uymamakta kendimi özgür sayarım.
- 21.A) Yaptığımın başkalarınca beğenilmesine önem veririm.
B) Yaptığımın başkalarınca her zaman beğenilmesi şart değildir.

- 22.A) Başkalarına duygularımı söylemenin yerinde bir hareket olduğuna inanıyorum.
B) Başkalarına duygularımı söylemenin yerinde bir hareket olduğuna inanmıyorum.
- 23.A) Kendi çıkarını kollamak başkaları ile ilgilenmemek demektir.
B) Kendi çıkarını kollamak başkaları ile ilgilenmemek demek değildir.
- 24.A) Toplumun kural ve standartlarına uyararak yaşarım.
B) Her zaman toplumun kural ve standartlarına uygun yaşamak ihtiyacını duymuyorum.
- 25.A) Başkalarına görev ve yükümlülükle bağlıyım.
B) Başkalarına görev ve yükümlülükle bağlı değilim.
- 26.A) Her tanıdığımı severim.
B) Her tanıdığımı sevmem.
- 27 A) Sevdiklerime kızmaktan korkarım.
B) Sevdiklerime rahatça kızabilirim.
- 28.A) Kendimi birinci derecede kendi ihtiyaçlarımdan haberdar olmakla sorumlu sayarım.
B) Kendimi birinci derecede başkalarının ihtiyaçlarından haberdar olmakla sorumlu sayarım.
- 29.A) Önemli olan başkaları üzerinde iyi izlenim bırakmamdır.
B) Önemli olan başkalarına kendimi anlatmamdır.
- 30.A) Kendimden hoşnut olabilmem için daima başkalarını hoşnut etme gereği duyarım.
B) Daima bakalarını hoşnut etme gereğini duymadan da kendimden hoşnut olabilirim.

- 31.A) Verdiğim sözü mutlaka tutmak zorunluluğunu duyarım.
B) Verdiğim sözü her zaman tutmak zorunluluğunu duymam.
- 32.A) Başkalarının görüşümü kabul etmeleri önemlidir.
B) Başkalarının görüşümü kabul etmeleri şart değildir.
- 33.A) Dostlarıma ancak iyi ve olumlu duygularımı açıklamada kendimi serbest hissederim.
B) Dostlarıma gerek olumlu gerek olumsuz duygularımı açıklamada kendimi serbest hissederim.
- 34.A) Başkalarının duygularına ilgi duymak zorunluluğunu duyarım.
B) Başkalarının duygularına ilgi duymak zorunluluğunu duymam.
- 35.A) Yabancılar arasında zayıf taraflarımı göstermeye tereddüt ederim.
B) Yabancılar arasında zayıf taraflarımı göstermekte tereddüt etmem.
- 36.A) Yabancılar arasında dostça duygularımı açıklamakta kendimi serbest hissederim.
B) Yabancılar arasında hem dostça olan hem de olmayan duygularını açıklamakta kendimi serbest hissederim.
- 37.A) İki insan birbirlerini memnun etmeye çalışırlarsa en iyi şekilde geçinebilirler.
B) İki insan kendilerinin serbestçe ifade edecek şekilde davranırlarsa en iyi şekilde geçinebilirler.
- 38.A) İnsanın olduğu gibi davranması daha iyidir.
B) Herkesçe sevilen (popüler) bir kimse olmak daha iyidir.
- 39.A) Seviliyorum çünkü seviyorum.
B) Seviliyorum çünkü sevilecek bir insanım.

- 40.A) Kendimi gerçekten sevdiğim zaman herkes beni sevecektir.
B) Kendimi gerçekten sevdiğim zaman bile hâlâ beni sevmeyen kimseler bulunacaktır.
- 41.A) İnsanların beni kontrol etmesine razı olabilirim.
B) İnsanların beni kontrol etmelerinden rahatsız olurum.
- 42.A) Yumuşak olmaktan korkuyorum.
B) Yumuşak olmaktan korkmuyorum.
- 43.A) Yoğun tartışmalarda etkili rol almaktan hoşlanırım.
B) Yoğun tartışmalarda aktif rol almaktan hoşlanmam.
- 44.A) İnsanlardan geçici bir süre uzak durmaktan hoşlanırım.
B) İnsanlardan geçici bir süre için de olsa uzaklaşmaktan hoşlanmam.

CEVAP İŞARETLEME KAĞIDI

	<u>A</u>	<u>B</u>		<u>A</u>	<u>B</u>
1.	/	/		23.	/ / / /
2.	/	/		24.	/ / / /
3.	/	/		25.	/ / / /
4.	/	/		26.	/ / / /
5.	/	/		27.	/ / / /
6.	/	/		28.	/ / / /
7.	/	/		29.	/ / / /
8.	/	/		30.	/ / / /
9.	/	/		31.	/ / / /
10.	/	/		32.	/ / / /
11.	/	/		33.	/ / / /
12.	/	/		34.	/ / / /
13.	/	/		35.	/ / / /
14.	/	/		36.	/ / / /
15.	/	/		37.	/ / / /
16.	/	/		38.	/ / / /
17.	/	/		39.	/ / / /
18.	/	/		40.	/ / / /
19.	/	/		41.	/ / / /
20.	/	/		42.	/ / / /
21.	/	/		43.	/ / / /
22.	/	/		44.	/ / / /

ÖZGEÇMİŞ

Hatice Odacı, 1967 yılında, Elazığ ilinin Maden ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Maden'de lise öğrenimini Bingöl'de tamamladı. 1985 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Eğitimi Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programına girip, 1989 Bahar yarıyılında mezun oldu. 1991 yılında, aynı bölümde Yüksek Lisans programına başladı. Halen aynı fakültenin Sınıf Öğretmenliği Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak çalışmakta ve İngilizce bilmektedir.